tarafından bağışlanmıştır
15 Ekim 1974 TÜSTAV
Yıl: 1, Sayı: 30
200 Kuruş
Her hafta Salı günü yayınlanır.

kitle haftalık gazete

Sahibi: Mehmet Yücel / Sorumlu Müdür: Orhan Doğançay / Yönetim yeri: Çemberlitaş Piyerloti Cd. No: 37/C İstanbul / Eskişehir köprübaşı Tekiz sok. 2/8 / İzmir: 855. Sk. 55/401 / Konya: İdman Yurdu Sitesi Kat: 3 No: 90 / Abone şartları, Yıllık 50. Altı Aylık 30 lira Dış ülkeler için iki katı / Dağıtım: Hür Dağıtım. Dizgi Baskı: Murat Mat. / Baskı tarihi: 14 Ekim 1974

700 Bin işçi zorlu bir toplu sözleşme dönemine hazırlanıyor

Türkiye 1974 Sonbaharında «büyük Toplu Sözleşmeler» dönemi diye adlandırılan son derece yoğun bir sendikal faaliyet dönemi yaşamaktadır. Çeşitli kaynaklardan derlenen bilgilere göre halen 10 bin aşkın işçi grev yapmakta, 80 bin kadar işçi toplu sözleşme görüşmeleri çıkmaza girdiği için greve hazırlanmaktadırlar. Halen 10 bini aşkın işçi grev yapmak 700 bin işçiyi ilgilendirmektedir. Bu arada iş uyuşmazlıkları da bu yıl rekor seviyeye ulaşmıştır. 1973 yılının ilk altı ayında 900 iş uyuşmazlığı olmuştur. Bu sayının yıl sonuna kadar 1800'ü aşacağı bizzat Bölge Çalışma Müdürlüğü yetkilileri tarafından açıklanmaktadır.

Görüldüğü gibi içinde bulunduğumuz aylar işçi sınıfımızın ekonomik mücadelesinin en şiddetlendiği aylar olacaktır. Gerek ekonomik bunalımın, gerekse Kıbrıs harekâtının faturasını işçi sınıfına ödetme hesapları yapan sermayedarlar her türlü ücret artışı isteğini reddetmeye, kararlı görünmektedirler. Buna karşılık işçi sınıfımızın, pahalılığın bu rezil şahlanışı karşısında ücret artışı isteklerinden en küçük bir taviz vermesine imkân yoktur. Bu durumda ise çelişkiyi ancak grev silâhı çözebilecektir. Bir başka deyimle, işçi sınıfımız, bu dönemde yurt düzeyinde örgütlenmiş merkezi sendikaların çatısı altında toplanmayı, sendika yönetimlerindeki her türlü uzlaşmacı eğilimi daha baştan önlemeyi başarmak zorundadır.

BÜYÜK SÖZLEŞMELER DÖNEMİ

Sendika ve işveren çevrelerinde sonu çift rakamla biten yılların, güz ayları «Büyük Sözleşmeler Dönemi» olarak adlandırılmaktadır. Bilindiği gibi Türkiye'de grev ve lokavt kanunu ile toplu sözleşme kanunu 1963 yılında yürürlüğe girmiş ve bir yıl sonra Türkiye'de bir çok işkolunda toplu sözleşme imzalanmıştır. 1964 yılında başlayan toplu sözleşmeler her iki yılda bir yenilendiğinden Türkiye'deki toplu sözleşmelerin ağırlığı sonu çift rakamla biten yıllarda olmuştur. Nitekim 1974 yılında Türk İş Konfederasyonu yöneticilerinin bildirdiğine göre 500 bine yakın işçi toplu sözleşmelerinin süresi dolduğu için yeni toplu sözleşmenin imzalanmasını beklemektedirler. Türkiye'nin ikinci büyük işçi konfederasyonu DİSK'in yöneticileri ile diğer bağımsız sendikaların yöneticileri de bu konuda aynı durumda olduklarını belirtmişlerdir. Eski sözleşmelerinin süresi dolduğu için yeni sözleşmenin imzalanmasını bekleyen işçilerin büyük ağırlığı, Türkiye'deki işçilerin yüzde 45'ini barındıran İstanbul - İzmit yöresinde toplanmıştır. Bu bölgeden sonra sırasıyla Çukurova, İzmir, Trakya, Bursa ve Sakarya bölgeleri gelmektedir.

ESAS SORUN: YETKİ UYUŞMAZLIĞI

Halen iş mahkemelerinin raflarını tıklım tıklım doldurmuş olan uyuşmazlıkların hemen hepsi bir işyerinde hangi sendikanın sözleşme yapmaya yetkili olduğu konusundan çıkmaktadır. İstanbul Bölge Çalışma Müdürlüğü yetkilileri tek yıl olmasından dolayı toplu sözleşmelerin nisbeten hafif olmasına rağmen 1973 yılı içinde 1352 yetki uyuşmazlığı dosyasının müdürlüğe intikal ettiğini, 1974'ün ilk dokuz ayında ise bu rakamın 900'ü bulduğunu, ekim, kasım aralık aylarındaki yoğun toplu sözleşmelerden dolayı bu rakamın 1.800'ü aşacağını bildirmişlerdir. Bölge Çalışma Müdürlüğü

Sonu sayfa 5, Sü. 3'de

Finans Kapital öz partisi AP'yi tamir etmeye çabalıyor

Kamuran İnan, Orhan Oğuz, Murat Bayrak, Sabit Osman Avcı, Nevzat Yalçıntaş, Ünat Demir, Tekin Arıburun, vb.,. Bunlar yaklaşan AP kongresinin genel başkan adayları. Kimi resmen, kimi rivayeten, kimi kendiliğinden finans kapitalin bu öz partisinin başına geçmek için çekişiyorlar. On yılı aşkın süredir AP'yi yöneten Süleyman Demirel ise koltuğunu sağlamlaştırmak çabasında.

Bu arada, partileri sınıfsal yapılarıyla değil, liderlerin kişilik ve tercihleriyle değerlendirme eğiliminde olanlar, bu adaylardan hangisinin daha uygun olduğunu tartışıyorlar.

AP tabanındaki gelişmelerin bugününde, Demirel'in hâlâ yerini koruyacağı ihtimali ağır basıyor. Diğer adayların hiç biri, onu devirecek ağırlık kazanamadı. Demirel'in de AP başkanlığına gelişindeki «tepeden inmesi» hatırlatıp farklı düşünenler var. Ancak bu gün finans kapital partisinin başına geçmek için artık Johnson'la çekilmiş fotoğrafların dağıtılması yetmiyor, Türkiye finans kapitalinin 1974'lerde gelip dayandığı açmazın, daha kapsamlı, daha çapraşık isterleri var.

Ve sorunun daha farklı konması gerekiyor: Bugün değişmesi istenen Demirel midir, AP mi?

Biliyoruz, özünde —yada ağırlıklı olarak— finans kapital çıkarlarını temsil ettiği halde bilinç seviyesi düşük geniş kitlelerin oy desteğiyle siyasi iktidarı elinde tutan AP, 14 Ekim seçimlerinde halkımızdan bir tokat yemiş, meclisteki ikinci parti kertesine düşürülmüştür. Bunu, Demirel'in ve ailesinin vurgunculukları ile, AP yönetici kadrosunun yetersizlikleri ve yeteneksizlikleri ile açıklamak mümkün değildir. Bu emek.

Sonu sayfa 5, Sü. 5'de

Pahalılık karşısında gün geçtikçe daha da yoksullaşıyoruz

Burjuva iktisatçıları «enflâsyon»un yada diğer adıyla pahalılığın başlıca nedeninin işçi ücretlerindeki artışlar olduğunu ileri sürerler. Sömürü düzenini savunan bu yalancı ve sözde bilim adamlarına göre, işçi ücretleri belirli bir düzeyde tutulduğu taktirde, ürünlerin fiyatları da düşük tutulabilecek, böylece pahalılığın hiç değilse hızı azaltılabilecektir. Tamamen bilim ve gerçek dışı olan bu görüşü hem dünya işçi sınıf mücadelesinin tarihi hem de ülkemizdeki somut durum açıkça yalanlıyor. Nitekim yurtsever ve ilerici bilim adamlarıyla araştırmacılardan oluşan Tüm İktisatçılar Birliği (TİB) tarafından yapılan bir araştırma da burjuva iktisatçılarının yalanlarını yüzlerine çarpıveriyor. Bu araştırmanın sonuçları tablo 1'de görülüyor.

Tablo 1.

ÇEŞİTLİ MESLEKLERİN NÜFUS VE GELİR PAYLARI

Meslekler	Nüfus İçindeki Hanehalkı Yüzdesi	Gelir İçindeki Yüzdesi
Büyük Ticaret ve Sanayi	0.5	3.5
Ticaret	2.3	11.0
Serbest Meslek	0.7	2.3
Yüksek Memur	1.0	2.6
Küçük Memur	7.7	9.2
Teknisyen	0.6	0.7
Esnaf ve Zanaatkâr	15.6	14.7
İşçiler	22.0	15.5
Çiftçiler	49.6	38.8

«Tablodan çıkan sonuçlar Türkiye'de gelirin kimlerin çıkarları doğrultusunda dağıldığını göstermektedir. Eğer bir ülkede ailelerin birlikte ticaret ve sanayi burjuvazisi, serbest meslek sahipleri ve yüksek seviyeli bürokratlar, nüfusun ancak % 4.5 ini oluştururken, yaratılan gelirin %20.9 una sahip oluyorlarsa, ve buna karşılık aileleriyle birlikte nüfusun %22 sini oluşturan işçiler yaratılmış gelirden ancak %15.5 pay alıyorlarsa, o ülkede sosyal adalet, sosyal hukuk devleti gibi lâflar gerçekten güldürü kalır. Ve yine o ülkede fiyat artışlarına neden olarak işçi ücretlerinin artışının gösterilmesi çarpık, adaletsiz ve insanlıktan yoksun bir düzenin ürünü olmaktan öte başka bir anlama gelmez. Böyle bir gelir dağılımının hüküm sürdüğü Türkiye'de işçiler ücretlerini arttırma yolundaki taleplerinde haklıdırlar ve enflâsyona sebep olmakla suçlanamazlar. Hele işçilerin gerçek ücretlerinde ve millî gelirden aldıkları paylarda da giderek bir azalma meydana geliyor ve işçiler günden güne yoksullaşıyorsa.

TÜRKİYE'DE SÖMÜRÜ ORANI GİTTİKÇE BÜYÜYOR

Her kapitalist düzende sömürü vardır. İşçi yarattığı değerin tamamını almaz. Bunun yanında her kapitalist düzende işçi verimliliği arttıkça işçi ücretleri de artabilir. Kapitalist düzende işçilerin gerçek ücretlerinin artması onların daha az sömürüldükleri anlamına gelmez. Ancak işçilerin verimlilikleri artarken, gerçek ücretleri «mutlak» olarak azalıyorsa, bu durum sömürü oranının kat kat yükseldiği anlamına gelir. Türkiye'de geride bıraktığımız yıllarda sömürü oranı yükselmiş, işçi ücretlerindeki artışlar millî gelir artışının çok gerisinde kalmıştır.

Sonu sayfa 5, Sü. 5'de

Pamuk taban fiyatında Ecevit Hükümeti tekelcileri korudu

Hükûmet nihayet pamuk taban fiyatlarını ilân etti. Pamuğa verilen fiyat 8 lira, yani önceden tanınan 7 liralık avanstan 1 lira fazla. Geçen hafta «pamuğa avans» üzerinde bir fiyat verecek ve üreticiyi memnun «edeceğiz» diyen Başbakan Ecevit, böylece pamuğa avanstan 1 lira fazla vererek «sözünü tuttu».

Kitle'nin 28. sayısında pamuk üretimindeki sorunları ortaya koymaya çalışmış; ve küçük üretici ve yoksul köylülerin ihtiyaçlarının bu sene, pamuğa ancak en az 10 lira verilirse karşılanabileceğini yazmıştık. Bu arada özellikle Adana bölgesindeki büyük tekstil fabrikalarının patronları ve onlarla yakın işbirliğinde bulunan büyük toprak sahipleri kendi maliyet fiyatlarının artmasını engellemek için pamuğa tanınan 7 liralık avansın artırılmaması gerektiğini savundular. Ege bölgesindeki orta ve zengin üreticiler ise yüksek taban fiyatları istediler ve bu arada Aydın'da bir miting tertip ettiler.

Hükümet, sonunda Adana'lı finans - kapitalistlerin isteğine uyup taban fiyatlarını yükseltmemiştir. Yapılan 1 liralık artış, sırf zam yapmış görünmek için yapılmıştır ve bu devede kulak kabilindendir. Zaten üreticinin eline geçecek para ancak 725 kuruş olacaktır. Bu düşük taban fiyatları küçük üreticilerin ve yoksul köylülerin tamamen zararınadır, ve bu yıl en az 9 liraya mal olan pamuğu zararına elden çıkarılmasına, köylülerin tefeciler tarafından daha fazla sömürülmesine ve büyük ölçüde mülksüzleşmelerine yol açacaktır.

«Halktan yana» Ecevit hükümetinin, şu anda istifa etmiş olma durumunda olması, onun halkın çıkarlarını finans-kapitalistlerin çıkarlarına feda etmesini, vadettiği yüksek taban fiyatlarını unutmasını gerektirmezdi.

Sosyalistler olarak küçük üreticilerin ve yoksul köylülerin zararına olan bu düşük taban fiyatlarına karşı çıkmalı, Ecevit hükümetinin pamuktaki parababalarından yana politikasını halkımıza teşhir etmeli ve politik gerçekleri üreticilere açıklayarak onların haklarına sahip çıkmaları için birleşmelerini ve bu uygulamaya karşı direnmelerini sağlamalıyız.

Burjuvazinin Açmazı

Hükümet bunalımı 25. gününü doldurdu. «Görev» durmadan el değiştiriyor, ancak hükümet bir türlü kurulamıyor. Olayları, sadece siyasal yansımalarından değerlendirme eğiliminde olanlar ise bunalımı çözecek formülleri tartışıyorlar. «Sağ Koalisyon», «Millî Beraberlik Hükümeti», «Azınlık Hükümeti» bu formüllerden bir kaçı.

Ancak bugün hüküm süren bunalım salt siyasal planda ele alındığı sürece ne kavranılabilir ne de çözümlenebilir... Açıkça ortadadır, bunalım ne CHP'nin erken seçim zaferi umuduyla giriştiği ve başarısızlığı uğramış bir siyasi manevrasından kaynaklanmaktadır; ne de sağ kanat partileri arasındaki liderler düzeyindeki çekişmeden sürüp gitmektedir. Bunalımın temelinde Türkiye'de sermaye sınıfın çeşitli zümreleri arasındaki çelişkiler ve artık bütün alametleri belliren ekonomik bunalımın faturasını ödeme telaşı yatmaktadır.

Bunalımı Türkiye finans kapitali de derinden derine duymakta, çözümsüzlüğün boğuntusu içinde kıvranmaktadır. Gerek vazgeçilmez dış bağlantıları, gerek emekçi halkımızın direnci finans kapitali -hiç olmazsa şimdilik- burjuva demokrasisinin sınırları içinde kalmaya, açık faşizm uygulamasına, geçmeye zorlamaktadır. Ancak finans kapital, burjuva demokrasisinin sınırları içinde kaldıkça iktidarın dizginlerini gereğince elinde tutamamaktadır. Gerek ülkemizdeki anti-monopolist zümre ve tabakaların direnci, gerek önemli bir bilinçlenme, uyanış ve örgütlenme durumunda olan emekçi halkımızın siyasi tercihlerindeki kararlılık, finans kapitale bu şansı şimdilik vermemektedir. Ve geçecek zamanı işçi sınıfımızın siyasi örgütü TSİP, iyi değerlendirir, sömürü ve baskıya karşı tüm emekçi halkımızı sağlamca örgütleme yolunda kalıcı adımlar atarsa emperyalizm ve yerli ortakları bundan böyle köpeksiz köyde değneksiz dolaşamıyacaklardır.

Bu açmaza karşı finans kapitalin bugünlerde bulabildiği tek çare, bin yıllık bizans entrikalarının batağı içinde debelenerek çözüm aramak oluyor. CHP içinde «demokratik sol» diye adlandırılan ve oldukça samimi bir demokrasi savunuculuğunu, popülist özlü de olsa halk yararına girişimlerde bulunma özlemini temsil eden kanadın tasfiyesi için, parti içinde kaynatılan cadı kazanlarının, döndürülen oyunların tümü, bunun birer belirtisidir. Keza AP içinde Genel Başkanlık kavgasının dışarıya yansıyan ve yansımayan pazarlıkları da aynı bizans batağı değil midir?

Dahası hükümet bunalımının çözümü için siyasi partilerin bulabildikleri tek yol, ucu bucağı olmayan bezirgân pazarlıkları olmuştur, olagelmektedir. Ecevit'in bir azınlık hükümeti kurması halinde dahi ne bunalım sona erecektir ne de bezirgân pazarlıkları. Azınlık hükümetinin ayakta kalabilmesi için gene aynı pazarlıklar sürüp gidecektir ve sızan bilgilere göre bu pa.

Sonu sayfa 5, Sü. 1'de

kitle

Amerika silah ticareti ile milyarlar vuruyor

ABD Emperyalizmi, dünyanın çeşitli bölgelerinde silâhlı çatışmaları kışkırtmak suretiyle kendi silâh fabrikatörlerinin milyarlarca dolar kazanmasını sağlıyor. Son 25 yıl içinde Amerika tarafından diğer ülkelere satılan silâhların tutarı 30 milyar doları, yani yaklaşık olarak 450 milyar TL. nı buluyor. Özellikle son yıllarda bu silâh satışları korkunç bir şekilde arttı. Kendi halklarının özgürlük ve demokrasi mücadelelerini bastırmak isteyen faşist ve zalim rejimler, Amerika'ya yaptıkları silâh siparişlerini her geçen yıl hızla arttırıyorlar. Geçen yıl içinde Amerikaya yapılan silâh siparişlerinin yarısından fazlasını İran ve Suudi Arabistan yapmıştı. Bu siparişler içinde 3 milyar 800 milyon dolarlık siparişi ile İran başı çekiyor ve 600 milyon dolarlık siparişi ile de Suudi Arabistan çok önemli bir yer işgal ediyordu.

Amerikan Emperyalizmi tarafından gerçekleştirilen bu silâh satışları aynı hızla arttığı taktirde, şimdiye kadar sürekli olarak açık veren Amerikan ödemeler dengesi'nin önümüzdeki bir-iki yıl içinde kapanacağı umulmaktadır. Şu anda Amerikaya yapılan silâh siparişlerinin toplam değeri 13 milyar doları buluyor.

Yukarıdaki sayılar, Amerikan emperyalizmi'nin savaş kışkırtıcılığı ile ne gibi «kazanç»lar sağla

Sonu sayfa 5, Sü. 1'de

Gıslaved'te grev bir bayram gibi başladı

Gıslaved'de gene halaylar çekiliyor, gene vuruyor grev davulu... Sarı sendikanın baskısına «dur» demek için, satıldıkları bir sözleşmenin yaralarını onarmak için, bütün bir sıkıyönetim dönemince kendilerine kan kusturan Gıslaved patronlarına «güçlerini» kanıtlamak için, Gıslaved'in yiğit işçileri, işçi sınıfımızınmücadelesinde yeni bir sayfayı açıyorlar ve Türkiye'de ilk defa bir sendika işkolu düzeyinde bir sözleşmenin imzalanması için aldığı grev kararını «uygulamaya» sokuyor. Ve vuruyor grev davulu, halaya duruyor yiğit Gıslaved işçileri. DİSK üyesi Lastik İş Sendikasının saflarında kenetlenmiş, sarı Kauçuk İş'in oyunlarını boza boza, Gıslaved patronlarının rezil baskısını kıra kıra sürdürüyor, Gıslaved işçileri grevlerini. Gıslaved fabrikasının önü yine yiğidin harman olduğu bir alan oldu. Akın akın geliyor işçiler, Gıslaved'deki arkadaşlarıyla dayanışmaya... Demir Döküm'den geliyorlar, Gamak'tan geliyorlar, Haymak'tan geliyorlar, Ülker'den, Derby'den, İzsal'dan geliyorlar. Birlikte halaya durup, birlikte kutluyorlar Gıslaved grevini...

DR. HiKMET KIVILCIMLI'YI ANDIK

Dr. Hikmet Kıvılcımlı bundan 3 yıl önce 11 Ekim 1971 de aramızdan ayrılmıştı. Toprağımızın yetiştirdiği bu büyük devrimciyi anmak amacıyla ölüm yıldönümünde mezarının başında bir anma toplantısı yapıldı. Saygı duruşundan sonra bir konuşma yapan TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'yı anmanın diğer büyük devrimcileri anmaktan farklı bir yanı olduğunu belirterek, 50 yıllık devrimci mücadelesi boyunca büyük bir kararlılık ve fedakarlıkla çalışan Kıvılcımlı'nın aramızdan ayrıldığı anda ülkemiz işçi sınıfı hareketinin arzu edilen yetkinlik seviyesine ulaşmamış olduğunu, O'nun bırakmış olduğu emaneti yüklenip emekci halkımızın zaferine kadar yılmadan götürmenin günümüz işçi sınıfı devrimcilerinin en kutsal görevi olduğunu söyledi. Bu bakımdan Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın Türkiye sosyalist hareketine getirmiş olduğu teorik ve pratik önerilerin güncelliklerini şiddetle muhafaza ettiğini, Türkiye Sosya.

Sonu sayfa 5, Sü. 6'da

KiTLE'nin önemli duyurusu

KİTLE'nin hazırlandığı günler, gelecek hafta ramazan bayramına raslamaktadır. Gerek bu günlerde matbaa bulmanın olanaksızlığı, gerekse uzun süreden beri KİTLE'yi rotatifle basma hazırlığımızı tamamlayabilmek üzere önümüzdeki hafta KİTLE yayınlanmayacaktır. 29 Ekim 1974 Salı gününden itibaren ise KİTLE rotatifte basılmış olarak sunulacaktır. Okuyucu arkadaşlarımıza ve abonelerimize duyururuz. Bu arada Edirne'de de bir KİTLE Bürosu açıldığını haber verelim. KİTLE Edirne Bürosunun adresi şöyle: Saraçlar Cad. Eski İstanbul Yolu köşesi No: 1, Kat: 3

TSIP Beykoz ilçesinde açılış ve referandum toplantısı yapıldı

Yönetim kurulu kısa bir süre önce atanan T.S.İ.P. Beykoz İlçesi'nde 5 Ekim Cumartesi günü bir açılış ve referandum toplantısı düzenlendi. Bu toplantıya T.S.İ.P. Beykoz İlçesi'ne kayıtlı asil ve aday üyelerle müracatçılar, diğer ilçelerden gelen partililer, Beykoz ve yöresindeki sempatizanlar ve ilericiler katıldılar. T.S.İ.P. Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, Eğitim Sekreteri Oya Baydar, Genel Sayman Çağatay Anadol, ve İstanbul İl Yönetim Kurulu üyelerinden Sefer Güvenç'le Genel Yönetim Kurulu üyesi İsmail Keresteci de toplantıya katılanlar arasında yeralıyorlardı.

Beykoz İlçesi Yönetim kurulu başkanının toplantıyı açışından ve dünya halklarının kurtuluşu için canlarını vermiş devrimcilerin anısı için yapılan saygı duruşundan sonra, ilk sözü T.S.İ.P. Başkanı Ahmet Kaçmaz aldı. Parti Başkanı yaptığı konuşmada, T.S.İ.P. nin kuruluşunun ne şekilde gerçekleştirildiği konusunda bilgi verdi. Eğitim Sekreteri Oya Baydar ise, konuşmasında parti ve partili kavramları üzerinde durarak partili olmanın hem en yüce, hem de en güç görev olduğunu belirtti.

Bu genel konuşmalardan sonra, işçi hakları ve sorunları konusunda uzmanlaşmış partili üyelerden Sefer Güvenç «Referandum» hakkında açıklamalarda bulundu, sarı sendikaların işçileri nasıl tuzağa düşürdüklerini, işçi haklarının nasıl ayaklar altına alındığını somut örnekleriyle ortaya koydu. Yine sendikacı üyelerden Basın-İş sendikası Genel Sekreteri İsmail Keresteci de aynı konu üzerinde durarak işçilerin sendika seçme özgürlüğüne kavuşmaların demokrasi ve sosyalizm yolundaki mücadelede mutlaka varılması gereken hedeflerden birisi olduğunu vurguladı.

Parti başkanı Kaçmaz'ın parti üyelerin mutlaka «aktif», «yaratıcı» ve «girişkin» olamaları gerektiği, «kollektif aksiyon»suz parti ve partili olamıyacağı şeklindeki uyarısını, konuşmacılara, toplantıya katılanlar tarafından çeşitli soruların yöneltilmesi izledi. Bu arada yapılacak çalışmalarda sadece «Referandum» üzerinde değil, bütünüyle iş kanunu üzerinde durulması ve bu kanundaki faşizan maddelerin mutlaka değiştirilmesi için mücadele verilmesi gerektiği partili üyeler tarafından belirtildi. Ayrıca toplu sözleşme oylamasının da bütün işçilerin yararlanabileceği genel bir hak haline getirilmesi üzerinde duruldu. Yönetici ve sendikacı arkadaşlar kendilerine yöneltilen soruları cevapladıktan sonra Beykoz İlçesi'nde oluşan yeni görüş ve önerileri Sendikalar Büro'suna götüreceklerini belirttiler.

Toplantı bütünüyle canlı ve yapıcı bir hava içerisinde geçti. Parti üyelerinin boş gevezeliği değil, kalıcı örgütlenmeye ve somut çalışmalara ne kadar önem verdiklerini bir kere daha belirginleşti.

BİR DEVRİMCİ ŞAİR — BİR DEVRİMCİ ŞİİR

Aragon

Aragon 1897'de Paris'de doğdu. Tıp fakültesinde öğrenim gördü. 1920'lerde Paul Elward'la birlikte «dadaizm» adlı şiir hareketine katıldı. Daha sonra «gerçeküstücülük» hareketinin öncülerinden oldu. 1927'de Fransız komünist Partisine girdi. 1935'te Sosyalist Gerçekçilik yöntemini benimsediğini gösteren makaleler yayınladı. 1937'de çıkarmaya başladığı «Bu akşam» adlı ilerici gazete 1939'da hükümetçe kapatıldı. Aragon 1936-1939 yılları arasında İspanyol cumhuriyetçilerinin faşizme karşı savaşını destekleyen şiirler yazdı. Hitler ordularının Fransa'yı işgal yıllarında, 1940-44 yılları arasında Aragon Fransız yeraltı direniş örgütüne katıldı. Bu dönemde de faşizme karşı şiirler yayınladı. Yasa dışı, haftalık «Fransız Mektupları» dergisini örgütledi. «Yürekteki Bıçak», «Elsa'nın Gözleri», «Fransız Kalk Borusu» vb. adlı şiir kitaplarının yanısıra, «Bale'in Çanları», «Güzel Mahalleler», «Komünistler» adlı romanlarıyla da çağımızın en önemli yazarlarından biridir.

Şairden parti'sine

Partim gözlerimi kazandırdı bana ve belleğimi
Ben ki, bir çocuğun bildiklerinden fazla değildi bildiklerim
Kanım öylesine kırmızı ve öylesine Fransızdı kalbim
Ve bildiğim şey, karaydı gecenin rengi
Partim gözlerimi kazandırdı bana ve belleğimi

Partinin bir kahramanlık destanının anlamını kazandırdı bana
İplik eğiren Jeanne'ı ve boynuzdan borusunu öttüren
Roland'ı görüyorum
Bu bir kahramanlar zamanıdır ki Vercors'da yeniden doğmakta
En yalınları sözcüklerin bir kılıç şakırtısı çıkarmakta
Partim bir kahramanlık destanının anlamını kazandırdı bana

Partim bana Fransanın renklerini kazandırdı
Partim, partim, teşekkürler verdiğin derslere
Ve o zamandan beri her şey şarkılarla geliyor bana
Sinir ve aşk, sevinç ve acı,
Partim bana Fransanın renklerini kazandırdı

(«Fransız Kalk Borusu» kitabından. 1942-1944) Türkçesi: A. Behramoğlu

Silvan TÖB-DER şubesinin, eğitim sorunlarına ilişkin görüşleri

Millî Eğitim Bakanı'nın açıklamasına göre, Türkiye'de 41225 tane ilkokul var. Bu sayı bugünki nüfus ve okullaşma oranına göre çok azdır. Mevcut okullarda kulanışsız ve öğrencilerin eğitim, öğretimine elverişli değildir. Okulların çoğunda ikili ve üçlü öğrenim yapılmakta, nüfusun artışı ilerki senelerde dörtlü öğrenimin yapılmasını tehdit etmektedir.

Yine bakanın açıklamasına göre, halen ilkokullarımızda 4.400.000 çocuğumuz vardır. Bunun yanında okuma çağında olan 3.500.000 çocuk ise okula kavuşturulmamıştır.

Mevcut 160.000 ilkokul öğretmenimiz bugünkü ihtiyacı karşılamamaktadır. Ve var olan öğretmenlerimizin sosyo-ekonomik özgürlükleri kısıtlanmaktadır. İlerici düşüncelerinden ötürü egemen güçlerin kıyımına uğramaktadırlar. Öğretmen atamalarında anti demokratik tavırlar hem eğitim öğretimi etkilemekte hem öğretmenin meslekî çalışmasını zedelemektedir.

BÖLGESEL FARK

Anayasa'daki dil, din, ırk, farkı gözetilmez ilkesi ve eğitim-öğretimde fırsat eşitliği ilkeleri çiğnenmektedir. Doğu ve batı arasındaki ayirım, eğitim ve öğretim yönünden de aynıdır.

Van, Bitlis, Muş, Diyarbakır, Mardin, Hakkari, Siirt ve Urfa illerinin her birinin binlerce okula ihtiyacı varken, batıda hiçte öyle değildir. Isparta ilinin bütün yerleşme bölgelerine okul yapılmış ve bu ilin okula ihtiyacı kalmamıştır. Batının bölgeleri yüksek okullarla kültür merkezi haline gelmişken, doğudaki bir kaç ille göz boyamak için yüksek okul açılmıştır.

Doğu halkından her yüz kişinin otuzu okur yazar iken, batının her yüz kişisinden altmış beşi okur yazardır. Hatta Marmara Bölgesinin okur yazar oranı % 75 tir.

Öğretmen sorunu daha farklı. Doğudaki lise ve dengi okullarda öğretmen dağılımı batıya nazaran hiçte adil değil. Hele siyasal amaçlar için doğuya gönderilen özel eğitim görmüş öğretmenler tamamen kasıtlıdır. Doğu illerinde öğretmen ihtiyacı daha ziyade ilkokul öğretmenleri tarafından karşılanmaktadır.

Öğretmensizlik, yoksulluk ve okulsuzluk bileşkesi doğulu öğrencilerin tahsil yapma olanağını frenlemektedir.

Silvan'ın eğitim-öğretim durumu bu bölgesel ayırımın bir işaretidir.

İlçemizde 164 yerleşme bölgesinin ancak 54 ünde okul var, geri kalan 110 yerleşme bölgelerindeki çocuklar okulsuzdur.

İlçe merkezindeki üç ilkokul ihtiyacı karşılamadığını sen de biliyorsun. Çok zaman yer yok diye çocuğunu kayıt ettirememişsin.

Kayıtlı öğrenciler ise koyun sürüsü halindedir. Tedrisata başlıyalı 20 gün oluyor. Gazi ilkokulunda Zeki Baykara adındaki öğretmen 120 öğrenci ile uğraşmaktadır.

Okul ihtiyaçları «toplama su ile dönen değirmen misali» Okulların tebeşir, kırtasiye, temizlik araçları çeşitli yerlerden dilenerek karşılanmaktadır.

Bu yıl ilçemizde 150 yi aşkın öğrenci, yüksek tahsil için sınava girmiş, bunlardan ancak 7 si kazanmıştır.

İşte Silvan örneğiyle somutlaşan bu bölgesel ayırım gerçektir. Ve anayasaya aykırıdır.

Öğretmen bu olumsuzluğun kökeni buradadır. Eğitimimiz EMPERYALİZMİN güdümündedir. 1968 yılında ilköğretim programları emperyalist uzmanlar tarafından hazırlanmış, ve kendi emperyalist ülkelerinin çıkarına uygun olarak düzenlenmiştir.

Biz emperyalist müdahaleden arınmış, ulusal çıkarlarımıza, bilimsel, laik, yaygın, demokratik özde olmasında kararlıyız. Bu kararlılık halkımızın bütün demokratik ve bağımsızlık mücadelesiyle mümkündür.

Halkçı, Türkiye öğretmenlerinin meslekî demokratik örgütü olan TÖB-DER olarak temel eğitim ve öğretim kurumunu Emperyalist ve onun yurt içindeki işbirlikçi egemen sınıflara değil ülkemize ve halkımıza hizmet etmesini isteriz.

TÖB-DER
Silvan Şubesi Yönetim Kurulu

Devrimci bir meslek organı TÖB-DER Dergisi

İstanbul TÖB-DER Şubesi, yeni öğretim yılına bir gazeteyle girdi.

Yayın organının ön sahifesinde bir örgütlenme çağırısı yer almış. Alta, günümüz Türkiyesi'ndeki öğretim sorununa belgesel olarak açıklık getirilen bir yazı konmuş.

Örgüt Başkanı Niyazi Demircan, «Öğretmenin Görevi Üzerine» isimli yazısında, öğretmeni diyalektik bir bütünlük içinde gördüğü koyarak, öğretmenin sorunlarının, ancak halkla kaynaştığı oranda çözüm bulacağı gerçeğine dokunmuş. Öğretmenleri ve genel olarak tüm aydınları örgütlenme ve toparlanmaya çağıran Demircan, tarafsız kalmanın emperyalizm lehine saf tutmuş olmak sayılacağını belirterek, tüm öğretmenleri TÖB-DER çatısı altında birleşmeye çağırmıştır.

TÖB-DER, Kıbrıs konusundaki tavrını, «Akdeniz Oyunları» başlıklı yazıda koyarak; hiç bir kapitalist ülkenin diğer küçük uluslara özgürlük götüremeyeceği gerçeğine dokunup, Kıbrıs'taki tüm olayların emperyalizmin güdümünde gerçekleşen olgular olduğunu belirtmiş. Halkların, Ada'nın iki bölgeye ayrıltılması oyunu sonucu birbirine kırdırtılacağı belirtmiş.

Mehmet Arıcan imzalı yazı, daha sonra, bu istila eylemlerine değinip, NATO birliklerinin Ada'nın bağımsızlıkçı gelişimine ve oradaki sosyalist gelişime indirdiği darbeyi kınamış, İngiliz üslerinin ve diğer üs ve birliklerin Ada'dan tamamen çekilmesini istemiştir.

TÖB-DER İstanbul şubesinin bu başarılı yayınını, daha da geliştirerek sürdürmesini dileriz.

Antidemokratik uygulamalar sona ermeden seçim yapılamaz

Kimi cāniplerde, bugün hâlen «demokrasinin bütün koşullarıyla yürürlükte olduğu» bir ortamın varlığından rahatça sözediliyor. Bunun da delili: hükümet bunalımlarının uzun sürebilmesi, parti önderleri arasında sonu gelmez gidip gelmeler, vezirlik mühürünün birinden alınıp öbürüne serbestçe verilebilir olmasıymış.

Oysa Türkiye'de bugün 141 ve 142. maddeler yürürlükte. Seçim öncesinde ve hükümet programlarında vadedilen fikir özgürlüğü kanunu hâlâ çıkarılmadı. Ve bugün Türkiye'de yüzü aşkın siyasî mahpus içerde yatıyor.

Yine sıkıyönetimler grev yasaklıyor, işçilerin üzerine yeni icat panzer tanklarıyla yürünüyor ve biz bütün bunlara rağmen «demokrasinin bütün koşullarıyla yürürlükte olduğu» bir diyarda yaşıyoruz. Üstelik de «demokrasinin bütün koşullarıyla yürürlükte olduğu» bir ortamda erkenden seçime gidiyoruz!

Gidilir, gidilmez değil ama, bu seçimden çıkacak iktidar «halk»ın mı iktidarı olur, yoksa «halkçı»ların mı, orası şimdilik belli değil.

Seçimden hiç değilse «halka yakın» bir iktidarın çıkabilmesi için, erken seçime gidecek iktidarın seçimden önce en azından yukarıda sözü geçen konulara el atması gerekir.

141 ve 142. maddeler kaldırılmalıdır. 61 Anayasa'sının öngördüğü fikir özgürlüğüne bütün koşullarıyla geçerlik kazandırılmalıdır. «Mahkûm» kitapların kayıtsız dertsiz yeniden yayınlanabilmesi sağlanmalıdır. Fikir «suç»undan ötürü kitap, dergi toplanması, yazarları hakkında kovuşturma açılması hallerinde dut yemiş bülbül gibi susulacak yerde, en azından müstehcen yayınlar konusunda olduğu kadar «hassasiyet» ve «feveran» gösterilmelidir. Hâlâ içerde yatan sosyalistler ve yurtseverler bir an önce özgürlüklerine kavuşturulmalıdır. «Demokrasinin bütün koşullarıyla yürürlükte olmadığı» bir dönemde çarptırıldıkları cezalardan ötürü siyasî hakları ellerinden alınanlara bu en tabiî yurttaşlık hakkı derhal iade edilmelidir. En kısa zamanda sıkıyönetime son verilmeli, demokrasinin bir atıfet ve hoşgörü sorunu değil, bir hak ve yaşama tarzı olduğu bütün «merci»lere anlatılmalıdır. Panzerler geldikleri yere gönderilmelidir!

Erken seçimlere kadar bütün bunlar *gerçekleştirildiği* takdirde ancak, demokrasinin bütün koşullarıyla yürürlükte olduğu bir ortamda erken seçime gidilmiş olur. ve ancak o takdirde, kendilerine «halkçı» diyenlerin halka ve halkın iktidarına dair ileri geri konuşmalarının içtenliğinin bir anlamı olabilir.

Yeni ekonomik bunalım kapitalizmi temellerinden sarsıyor

Kapitalist ekonomilerde epey bir süredir yaklaşmakta olan krizin belirtileri artık açıktan açığa görülmeye başladı. Kapitalist ekonomiler ağır bir durgunluk dönemine girmek üzereler; hattâ girdiler dahi denilebilir. Enflasyon oranı genel olarak yüzde 15 civarında. Bazı ülkelerde, meselâ İngiltere ve İtalya'da daha da yukarılara varıyor (İalya'da: yüzde 20'nin üsünde). Aynı zamanda işsizlik gitgide artıyor. Çok - uluslu şirketlerden bazıları kimi ülkelerdeki dallarının faaliyetlerine son verirken. kimi sanayi kollarında işçiler ya geçici bir süre için toptan işten çıkarılıyor, ya da yarım gün çalıştırılıyorlar. (Tabiî doğrudan doğruya şirketlerin «zara uğramaması» gerekçesiyle alınan bu tedbirler işçileri, doğrudan *zarara* sokuyor: İtalya'da Fiat ve Lancia otomobil fabrikalarında çalışan 71 bin işçi bundan böyle bir süre haftada üç gün çalışacak. Bu yüzden İtalya gibi Avrupa'nın en yüksek enflasyon oranına sahip bir ülkede hayat pahalılığı başını almış giderken bu 71 bin işçinin her birinin eline her hafta 6 bin liret daha az para geçecek!) Aralarındaki rekabetten ve iç ve dış maliyet artışlarından ötürü yeterince ihracat imkânı bulamayan kapitalist ekonomiler için bu kaçınılmaz bir sonuç.

Yine bu nedenle hemen bütün Batı ekonomileri, özellikle en önde gelen emperyalist ülkeler (Batı Almanya hariç, ABD, İngiltere, Fransa, İtalya...) dış ödeme dengelerinde şimdiyedek görülmemiş açıklar veriyorlar. Bu açıkları kapatmak için başvurulan bütçe ve *yatırım kısıtlamaları* durgunluğu ve işsizliği büsbütün artırarak üretimi, düşürüyor.

Bir başka tedbir, dış borçlanma (özellikle İtalya ve İngiltere'nin altına girdikleri yeni borç yükü milyarlarca doları geçti), diğer tedbirlerin yükünü yığınların sırtına yıkarken güçsüz ekonomileri en güçlülerin sultası altına itiyor ve emperyalist bütünleşme süreci içinde en güçlü emperyalistlere —ABD ile onun baş yardakçısı Batı Almanya'ya— hem ekonomik hem de *siyasi* yararlar sağlıyor. (Nitekim İtalya'nın ABD'den yine büyük bir borç sağladığı şu sırada hiç yoktan bir hükümet bunalımı yaratılıp en azılı Amerikancı çevrelerin iş başına geçmesine tezgâh hazırlanmaktadır.

Ne ki kapitalist ekonomilerin bu defa içine düştükleri krizin yeni bir özelliği var: üretimde durgunluk hayatın bahalanmasıyla birlikte gidiyor. Eski krizlerde fiyatlar düşer, üretilen ürünler ve üretim araçları toptan heba edilir, fakat emekçi yığınlar para kazanacak iş bulamadıkları için yine aç kalırlardı. Küçük burjuvaların proleterleşme süreci büyük bir hız kazanır, sayıları kabaran işsiz yığınları yok bahasına çalışmaya zorlanırlardı. Böylece ekonomi yavaş yavaş - az gelişmiş ülkelerin domuzuna sömürülmesine elveren rahat emperyalist koşulların da yardımıyla - kendi içinde ve kendi kendine yeni bir dengeye ulaşırdı.

Oysa bu defa hem işsizlik artıyor, hem fiyatlar yükseliyor. Enflasyon, durgunlukla atbaşı gidiyor. Bunun türlü nedenleri var.

Bunlardan biri, Batı ekonomilerinde tekelci kapitalizmin çok gelişmiş olması. Hemen bütün üretim alanlarına el atan dev tekeller bugün, bir yerde verdikleri açığı bir başka yerden kapatarak, maliyet artışlarını ya da sürüm azlığının yükünü (Japonya'da olduğu gibi) orta boy yan-sanayi teşebbüslerinin üzerine yıkarak, üretimin *kendilerini* yıkıma sürükleyecek kadar düşmesini önliyebiliyor, tespit ettikleri tekel fiyatlarını durgunluğa rağmen da yatabiliyorlar. Bir bakıma, sürümden kaybettiklerini fiyat artışıyla kazanmak gibi bir politika izliyorlar. Tekelciliğin onlara sağladığı, «Yazı da bizim, tura da!» diyebilme imkânı bu!

Bir ikinci neden, bahası vergi mükellefi emekçi yığınların sırtından çıkarılan tekelci devlet kapitalizmi uygulamasının tekellere sağladığı imkânlar: özellikle «savunma» ve silâhlanma için devlet harcamaları, ve «durumu iyi olmayan» teşebbüslerin devletçe desteklenmesi. Bu uygulama sözde «sosyal» ve «millî» hedefler gözettiği halde aslında tekellerin yararını öngördüğünden, bunun sonucunda kapitalizmin «eşit olmayan gelişme» kanununun işlemesiyle üretim güçlerinin doğal ve sağlıklı gelişmesi yolundan saptırılıyor: bir yandan silâhlanma ve *silâhlandırma* yarışı alabildiğine hızlanırken, bir yandan da *ekonominin* başka alanlarında ihracat darboğazları, dolayısıyla üretim tıkanıklığı ortaya çıkıyor. Bu yüzden hem ABD-Avrupa - Japonya üçgeni içinde, hem de bu emperyalist birimlerin herbirinin kendi içinde tekeller - arası rekabet ve çelişki habire azıyor. Böylece tekelci devlet kapitalizmi uygulaması emperyalist ekonomilerde üretim güçlerini, dışa vuramayıp içeri doğru büyüyen kanser uru gibi, hem çalışan yığınların zararına, hem de gerçek üretim potansiyelini köreltme bahasına geliştiriyor.

Batının kapitalist ekonomilerinde durgunluğa rağmen fiyatların düşmemesinin, tersine daha da artmasının bir üçüncü nedeni, görünüşte, dünya hammadde fiyatlarındaki genel artıştır. Kapitalist ekonomilerde bugünkü boyutlarında olmasa bile yıllardır süregelen enflasyon, bu arada Amerikan dolarının değerindeki büyük düşüş, hammadde üreticisi az gelişmiş ülkeleri giderek güç durumda bıraktı. Bu ülkelerin emperyalist ülkelere sattıkları hammadelerin fiyatları yıllar boyu değişmediği halde, emperyalist ülkelerden satın aldıkları mamûl malların fiyatları durmadan artıyordu. Üstelik doların değerinin düşmesi nedeniyle, az gelişmiş ülkeler son yıllarda bu alış verişten *çifte* kayba uğramaya başlamışlardı. O yüzden, ellerinde imkân olanlar hammadde fiyatlarını, bu arada petrol fiyatını arttırdılar. Gerçi özellikle petrol fiyatının artması petrol tekellerinin ve ABD'nin ilk başta bazı özel nedenlerle işine gelmedi değil ama, enerji bakımından dışa bağımlı sanayileşmiş ülkelerde üretim maliyetleri de görülmemiş ölçüde arttı. Maliyetler artınca, *kapitalist ekonominin şaşmaz gereği olarak* fiyatlar artmaya başladı. Fiyatlar artınca, petrol gibi değerli hammadde kaynaklarına sahip olmayan az gelişmiş ülkelerin emperyalist ülkelerden zaten aldıkları ithal malları bahalandı; bu yüzden de bu ülkelerin ithalat imkânları daraldı. Bu da emperyalist ekonomilerin ezelî fazla—üretim sorununu büsbütün çatallaştırarak durgunluğa yol açtı.

Şimdi bu durumda sürüm azaldığından, tekel kârlarının sürgit devamı için yüksek fiyat artışlarının devam etmesi gerekiyor. Onun için de durgunluğa rağmen enflasyon durmuyor. Tekeller ürettikleri mallardan sağladıkları yüksek kârdan fedakârlık edecek yerde, İtalya'da olduğu gibi, işçilerine yol vermeyi tercih ediyorlar. O yüzden de işsizlik arttığı halde fiyatlar düşmüyor.

Bunun dördüncü bir nedeni şu: Batı ülkelerinde işçi sınıfları eskisi gibi örgütsüz ve güçsüz değiller. Ellerinde sağlam ve köklü sendikalar, yani güçlü ekonomik mücadele araçları var. Bu sayede —geçen kış, sonu Muhafazakâr hükümetin devrilmesine kadar varan İngiliz maden işçileri grevinde de görüldüğü gibi— ücret arttırımı taleplerinde başarı sağlıyarak fiyat artışlarının işçi gelirlerinin çok önünde gitmesini engelliyebiliyorlar. Bu da mâliyetleri arttıran bir başka etken oluyor. Tekeller ve tekellerin emrinde çalışan kapitalist hükümetler dış maliyet artışlarının bütün yükünü kolay kolay işçi sınıflarının sırtına yıkamayınca, fiyatları kendileri için ehven uluslararası rekabet düzeyinde tutarak hem tekel kârlarını sürdürmeyi, hem de ihracat darboğazlarını aşmayı başaramıyorlar. Bu yüzden aslında tekel kârlarının yarattığı enflasyon, durgunlukla bir arada gidiyor. Tek çıkış yolu işçileri daha az çalıştırıp gelirlerini kısmak, yani işsizlik. Bunun da türlü sakıncaları var.

Birisi, Batının birçok sanayileşmiş kapitalist ülkesinde sağlam, örgütlü ve güçlü işçi sınıfı partilerinin var olması. Bu ülkelerde ekonomik mücadele ile siyasî iktidar mücadelesini birlikte götüren işçi sınıfı hareketi, işsizliğin daha ileri boyutlara varması hâlinde neler olabileceğini eski tecrübeleriyle bilen ve bugünün yeni koşullarında yeniden değerlendiren hâkim sınıflara korkulu düşler gördürüyor.

İkincisi, işçi gelirlerinin işsizlik ya da ücretlerin dondurulması nedeniyle fiyatların çok gerisinde kalması genel satın alma gücünü azaltıyor. Bu da aslında, bir ölçüden sonra, tekellerin pek işine gelmiyor. İhraç mallarının fiyatlarının artmasıyla daralan dış pazarın yanısıra iç pazarda da daralma olmasının doğurduğu tehlikeler var çünkü.

Rekabetçi bir fiyat politikası izleyerek dış pazarlara açılabilmek için iç pazarı daraltma, yani içerde maliyetleri düşürerek dışarıya ucuz mal satma tercihi, bugünkü koşullarda sürdürülmesi çok güç, çok ince bir denge hesabına dayanır. Bunun başarıyla yürütülebilmesi için emperyalizmin hem metropollerdeki işçi sınıfları üzerinde hâkimiyetinden, hem de yakın zamanlara dek rahatça sömürdüğü az gelişmiş ülkeler üzerinde hâkimiyetinden emin olması gerekir. Oysa emperyalizm bugün, az gelişmiş ülkelerde gelişen bağımsızlık hareketi karşısında, hammadde fiyatlarıyla eskisi gibi dilediği gibi oynayarak, ürettiği malların dış pazarlarda sürümünü arttıracak dış mâliyet düşüklüğünü sağlıyabileceğinden emin olabilecek durumda değildir. Dolayısıyla, *buna karşılık* iç maliyeti düşürmek için iç pazarı daraltmayı da kolay kolay göze alamaz. Zira o takdirde, bugünkü dünya siyaseti koşullarında, dünya hammadde fiyatlarında, özellikle petrolde yer alabilecek yeni artışlar «dar iç pazar-açık dış pazar» dengesi üzerine kurulu hesapları altüst ederek iç pazarın çökmesine, ardından da büyük sosyal patlamalara yol açacaktır. Kapitalizmin işçi sınıfını aç kalmakla işsiz kalmak arasında köşeye sıkıştırıp krizler atlattığı dönem artık geride kalmıştır. Kapitalist ekonomilerin hiç biri içerdeki patlamaları önleyebileceğinden de emin olabilecek durumunda değildir bugün.

Bütün bunlar, emperyalist ülkelerin içine sürüklendikleri bu son ekonomik krizde doğrudan doğruya kapitalist üretim tarzının yapısından ve iç çelişkilerinden doğan ne gibi kesin açmazlarla karşı karşıya olduklarını gösteriyor. Emperyalizm bu açmazlardan kurtulabilmek için, ekonomik krizin sorumluluğunu hammadde üreticisi ülkelerin sırtına yıkmaya, aynı zamanda da bu ülkelerin fiyat artışlarından elde ettikleri yüksek gelirlerden kendine yeni imkânlar sağlamaya çalışmaktadır. KİTLE'nin önümüzdeki sayısında bu konular üzerinde duracağız.

Kapitalizmin Genel Buhranı

1 - DEVREVÎ BUHRANLAR

Son zamanlarda kapitalist ülkelerin politikacıları ve burjuva iktisatçıları sürekli olarak, yaklaşan bir ekonomik krizden, başedilemiyen enflasyondan sözediyor ve hepsi de, ekonomilerini ayakta tutabilmek için kendilerine göre bir takım tedbirler ileri sürüyorlar. Yeni ABD cumhurbaşkanı Gerald Ford, başkan olur olmaz yaptığı ilk konuşmada, enflasyonun tehditinden yakınıyor ve herkesi elbirliğiyle enflasyona karşı mücadeleye çağırıyor. Bir yandan emperyalist ülkelerin karşılıklı silahlanma ve azgelişmiş ülkeleri silahlandırma yarışı, bir yandan «petrol bunalımı» vs. şeklinde tanıtılan hammaddelerin dünya çapındaki paylaşılması sorunu, öte yandan «para bunalımı» ve enflasyon, artık hergeçen gün kapitalist dünyayı sarsan unsurlar haline geliyor.

Bütün bunların gerçek oluşumlarını ve nedenlerini anlıyabilmemiz için bunların temeline inmemiz, bunların nasıl kapitalist üretim tarzının kendi iç çelişmelerinden kaynaklandığını görmemiz gerekir. Meseleyi, petrol bunalımı, para bunalımı, nüfus artışı, hammadde kıtlığı, çevre kirlenmesi, enflasyon, vb. gibi bölümlere ayırmak burjuvazinin metodudur. Burjuva ideologları ve burjuva basını bütün bunların ayrı ayrı şeyler olduğunu, «insanlığı» tehdit eden tehlikeler olduğunu yaymakta ve kitlelerde kavram kargaşası yaratmak istemektedir. Onların amacı, bunların doğrudan doğruya kapitalizmin varlığından kaynaklandığını gizlemek, bunların birbirinden soyut, ayrı ayrı olaylar olduğu izlenimini vererek, kapitalizmi temize çıkarmak, emekçilerin tüm olarak kapitalizme karşı mücadele etmesini engellemeye çalışmaktır.

Bizlerin buradaki görevi ise, kapitalist ekonomilerde görülen bu hastalıkların, birbirinden soyut şeyler olmadığını, bütün bunların kapitalizmin kendi hastalığının çeşitli tezahürleri olduğunu göstermek ve kitlelere bunların tehdidinden kurtulmanın ancak kapitalizme karşı mücadele etmekle, onu yıkmak ve sosyalizmi kurmakla mümkün olduğunu anlatmaktır.

Bunun için önce, kapitalizmin genel buhranının ne demek olduğunu, bunun nereden kaynaklandığını, ülkeleri ve sınıfları nasıl etkilediğini açıklamamız, bunun evrensel niteliklerini tesbit etmemiz gerekir. Kapitalizmin genel buhranının günümüzde nasıl ortaya çıktığını incelemeden önce, bunların genel olarak kapitalizmin başlangıcında, serbest rekabetçi dönemde nasıl geliştiklerini, kapitalizmin gelişme kanunlarına nasıl bağlandıklarını incelemekte, ve tarih içinde kapitalist ekonomilerdeki buhranların günümüze kadar nasıl bir gelişim gösterdiğini incelemekte fayda vardır. Birkaç sayı sürecek olan bu yazı dizisinde bunları yapmaya deneyeceğiz.

Kapitalist üretim şekliyle buhran heryerde beraberdir. Kapitalizmin hakim olduğu yerde buhran (kriz), işsizlik, pahalılık ve enflasyon vardır. Fakat bu, kapitalist gelişmeyle buhranın her zaman atbaşı gittiği, kapitalizmin her safhasının buhranlı olduğu anlamına gelmez. Tersine, kapitalizmin tarihi, kapitalist ekonomilerdeki buhranların devrevi olduğunu, yani zaman içinde belli aralarla ortaya çıktığını gösterir. Her buhranı bir canlanma ve refah dönemi izler, arkasından gene buhran gelir, buhranın yıkıntıları üzerinde, ekonomi yeniden canlanırken daha yayılır, yeni tekniklerin uygulanmasıyla bir sıçrama yapar ve böylece kapitalizm ihtilaçlı bir şekilde yıkıntı ve sefaletin üzerinden sıçramalar yaparak gelişimini sürdürür.

Marksistler kapitalizmi tahlil ederken, artı-değer sömürüsü üzerine kurulu bu sistemin üretim düzenini iki bölükte incelerler: Üretim malları (yani makineler, binalar, araç-gereç, donanım) üreten sektör (sektör 1) ve tüketim malları üreten sektör (sektör 2). Bu iki sektörün karşılıklı ilişkilerinin incelenmesi kapitalizmin işleyişinin kavranmasında önemli bir kolaylıktır.

Kapitalist üretim plânsız bir ekonomi olduğu için ve kapitalistleri hareket ettiren şeyin, yığınların gerçek ihtiyaçları değil de, mümkün olduğu kadar çok artı-değer sömürüsünü gerçekleştirmek olması yüzünden, bu üretim tarzında uyumlu bir gelişme olamaz. Kapitalizmde her zaman eşitsiz, dengesiz bir gelişme vardır. Bu kapitalizmin anarşik yapısının bir sonucudur. Genel olarak, ülkelerin gelişme düzeyleri ve gelişme hızları arasında, tarım ve sanayi arasında, aynı ülkenin çeşitli bölgeleri arasında ve sanayinin çeşitli alanları arasında görülen bu eşitsiz gelişme özel olarak her kapitalist ekonomide birinci ve ikinci sektörler arasında ve bu sektörlerdeki, sermayelerin organik birleşimleri, artı-değer oranları, sermaye birikimi oranları, sermayelerin devir hızları, değişmiyen sermayenin sabit ve döner sermayelere ayrılma oranları arasında görülür.

Sektörler arasındaki bu eşitsiz gelişme, kapitalistler arası rekabetle birleşince devrevi buhranları doğurur: *«Gerçek bunalım ancak kapitalist üretim, rekabet ve krediden giderek açıklanabilir.»* (Marx, Artı-değer Teorileri) ve *«Gerçek bunalımların son nedeni daima fakirlik ve kitlelerin tüketiminin, kapitalist üretimin, üretim güçlerini geliştirme yolundaki eğilimine kıyasla kısıtlanmış olmasıdır. Kapitalist, üretim güçlerini o şekilde geliştirme eğilimindedir ki, bütün toplumun tüketim gücü bu konuda tek sınırı teşkil eder»* (Kapital, Cilt III) Başka bir yerde de: «Kapitalist üretim şeklinin ortaya koyduğu engel, üretici emek gücünün gelişmesinin kâr oranını düşürerek bu üretim tarzını bir noktadan sonra kapitalist üretim biçimiyle çelişmeye sokması ve dönemsel bunalımlarla yenik düşmesine varan bir kanun şeklinde ortaya çıkar.» (Kap C. III) Özünde bütün bunlar kapitalizmin temel çelişmesi olan üretimin sosyalleşmesi ile üretim araçlarının mülkiyetinin özelleşmesi arasındaki çelişmenin bir tezahüründen başka bir şey değildir.

Devrevi bir buhran dönemi kabaca dört bölüme ayrılır: **Çöküntü** (depresyon), ekonomik canlanma (toparlanma), refah (boom), buhran (krah, iflas, çöküntüye dönüş). Marx, Kapitalin birinci cildinde buhranın gelişmesini şöyle tasvir ediyor: Bunalım birkez başlayınca «koşullar ne olursa olsun, denge, az ya da çok miktarda sermaye verimsiz kılınarak, ya da tahrip edilerek sağlanacaktır. Bu da, sermayenin madde olarak özünün, yani sabit ve döner sermayenin, üretim araçlarının bir kısmının, sermaye olarak fonksiyonunu yerine getirmemesi sonucunu verir. Bu durumda da çalışan birçok işletme kapılarını kapıyacaktır. Şüphesiz, zaman, (toprak dışında) bütün üretim araçlarını çürütüp yıpratacaktır, Fakat bu özel durgunluk, üretim araçlarının çok daha ciddi bir şekilde tahrip olması sonucunu verecektir...

Bu tahribat en korkunç sonucunu sermaye değerlerinin telef olması şeklinde gösterecektir. Sadece gelecekteki artı-değer ya da kâr üzerinde isteme bulunma hakkı durumunda varlığı olabilen, gerçekte, alacaklıların üretimdeki değişik şekillerdeki hakkından başka birşey olmayan, sermayenin bu kısmının, gelirinin azaldığı ölçüde değerinden bir indirim hesabı yapılacaktır. Üretici olmayan hale gelen altın ve gümüş, sermaye olarak bir işe yaramaz. Piyasadaki malların bir kısmı dolaşım ve tekrar üretim sürecini ancak fiyatlarında büyük bir düşme olursa tamamlıyabilir ki, bunun da anlamı, kendi temsil ettiği sermayenin değerinden kaybetmesidir. Ayni şekilde değişmeyen sermayenin parçaları da değerinden kaybetmiştir. Böyle olunca belli fiyatlara dayalı tekrar üretim sürecine daha karışık bazı unsurlar girmiş olur, bu nedenle de fiyatlardaki genel düşüş tekrar üretim sürecini kontrol eder ve onu normal şeklinden ayırır. İşte bu gidiş, ve paranın sermayenin gelişmesi ve bunun sonucu olan fiyat ilişkilerinden doğan paranın, bir ödeme aracı olarak gördüğü fonksiyonu felce uğratır. Birçok kez, birçok yerlerden ödemeler zinciri kırılır ve kredi sisteminin çökmesiyle de felaket yoğunluk kazanır...

Bu sırada bazı diğer etkenler de çalışma halindedir. Üretimdeki duraklamayla çalışan sınıfın bir kısmına yol verilmiş olur ve bu durum çalışanları da hatta ortalamanın altında bir ücretle çalışmaya zorlayacak şartlarla karşı karşıya bırakır. Bu durum, nisbi ya da mutlak olarak artı-değerin ortalama ücretlerden fazla artışının sermaye üzerindeki etkisinin aynısını meydana getirir... Öte yandan fiyatlardaki düşüş ve rekabetçi savaş her kapitaliste toplam üretiminin değerini belli ölçüde yeni makineler, yeni ve gelişmiş yöntemler, yeni birleşimler le artırma güdüsünü verir.

Değişmeyen sermayenin unsurlarının [illegible] ...mış olur.

Böylece devri hareket birkez daha tamamlanmış olur. Durgunluk yüzünden değerinden kaybeden bir kısım sermaye, değerini yeniden kazanır. Sonra bu kısır döngü, artan üretim koşulları altında daha genişlemiş bir piyasada ve artan üretim güçleriyle tekrar edilmiş olacaktır.»

Şimdi Marx'ın bu açıklamalarının ışığı altında bir devre süresindeki buhranın gelişme dönemlerini ayrı ayrı inceleyelim.

Kapitalist ekonomilerde çöküntü meydana geldiğinde, stoklar birikmiş, satılamaz durumdadır Bu, mallar haddinden fazla, yani nüfusun gerçek ihtiyaçlarından daha fazla üretildiği için değildir. Tam tersine piyasada mallar stoklar halinde yığılırken, geniş halk yığınları en önemli ihtiyaçlarını bile karşılıyamaz durumdadır. Metaların üretim fazlası, mutlak değil, izafidir. Ödeme, satın alma gücü düşmüştür. Kimse pazardan mal alacak güçte değildir. Bunun sonucunda yatırım faaliyetleri de düşer ve işsizlik artar. Yatırım faaliyetlerinin düşmesi, kapitalistlerin, mallar satılmadığı için, yatırım yapmaktan çekinmeleri, önce sektör 1 deki, yani üretim malları üreten sektördeki üretimi düşürür, bu, giderek sektör 2 ye yani tüketim malları üretimine yansır. Faiz oranları düşer, fiyatlar düşer, üretim faaliyeti yavaşladığı için kâr oranları da düşer. Fakat üretimdeki düşüklük zamanla birikmiş stokları eritir, bu ise durgunluğa rağmen satışı azalmamış olan ana ihtiyaç maddelerinin, dayanıksız tüketim mallarının üretimini canlandırmaya başlar, burada fiyat düşmeleri durur. Ekonomi, çöküntüden canlanmaya geçmeye başlamaktadır. İşsizlik yüksek olduğundan ücretler düşüktür. Öte yandan çöküntünün getirdiği stok birikmesi, hammadde ve donanım fiyatlarını da düşürmüştür. Artmaya başlayan tüketim malları üretimi, bu düşük ücret ve donanım fiyatları ile birleşince, bu sektörde düşük maliyetler yüksek kârlar doğurur. Kârlar artar, krediler çoğalır, yatırımlar gelişmeye başlar. Bu canlanmaya dönüş yeni tekniklerin uygulanmasını da birlikte getirir.

Sektör 2 nin böyle canlanmaya başlaması, bu sektörün makine ve donanım ihtiyaçları için sektör 1 e siparişler vermeye başlamasını doğurur, böylece sektör 1 de harekete geçer. Bu durum giderek işsizliği azaltır, çalışanların sayısı artar ve böylelikle satın alma gücü yükselir. Tüketim sanayii, satın alma gücünün artmasıyla daha da gelişir, bu da gene üretim sanayiini kamçılar ve artan bir hızla her iki sektör de harekete geçer, birbirlerini etkileyerek, her defasında biribirlerini hızlandırarak gelişirler. Ekonomi canlanmıştır.

Ekonominin canlanması sektör 1 e siparişlerin gelmesini arttırır, ama makine ve donanım malları üreten sektörde siparişlerin alınması ile bunların teslimi arasında belli bir zaman farkı vardır. Ekonomi canlanmaya yüz tuttuğunda, siparişler gelmeye başlar, ama bunların yerine getirilmesi, makinaların yapılıp satılması belli bir zaman gerektirir. Bu durum, ekonomik canlanma devam ettiği için, kapitalistler bir an evvel mal üretip satmak istedikleri ve genel olarak siparişlerin gerçekleşmesi daha zaman istediğinden, piyasada makina ve ham maddeleri ele geçirmek için kıyasıya bir rekabetin başlamasına yol açar. Bu ise bunların fiyatlarının artmasını doğurur. Bu fiyat artışları, tüketim mallarının fiyatlarına daha da büyüyerek biner. Artık sektörler arasındaki eşitsiz gelişme, üretim düzeyinden piyasaya, fiyat ve kâr alanına geçmiştir. Kâr oranları artar, fiyatlar yükselir, çünkü stoklar tasfiye edilmiştir. Ücretler de yükselir ama fiyatlara oranla daha az. Böylece sömürülen artı değer kütlesi de artar.

Ekonomik canlanmayı refah dönemi izler. Sektör 1'e artan siparişler, para-sermayenin bu sektöre kaymasını doğurur ve bu akım giderek hızlanır. Sektör 1 de hummalı bir faaliyet hüküm sürer. Bu durum giderek yüksek bir istihdamı doğurur, bütün sektörler tam kapasite ile çalışmaktadır, işsizlik azalmıştır, ücretler artar. Kâr oranları yükselmiştir. Durgunluk döneminde birikmiş sermayelerin hepsi şimdi emildiği için faiz hadleri de yükselir. Sektör 1'e akan sermayeler bu sektör'ün makine ve donanımını yenilemiş yeni üretim teknikleri getirmiştir. Piyasada üretim mallarına olan yüksek talep bu sektörü bir an evvel fazla üretim yapabilmek için kendisini yenilemek zorunda bırakmıştır. Sektör 2 sektör 1'e siparişlerini sürdürürken, kendisi tam istihdamını sağlama durumuna gelir, tam kapasite ile çalışmaktadır. Bu yüzden artık sektör 1'e verdiği siparişleri durdurur. Ama daha önceden verdiği siparişlerin son kısmını sektör 1 de yapılması ve teslim edilmesi daha gerçekleşmemiştir. Yukarda anlattığımız zaman farkı sözkonusudur. Ve bu gecikme buhranın hazırlanmasında önemli rol oynar. Siparişlerin durması, üretimin frenlenmesini gerektirir. Kâr oranları düşmeye başlar, ama ücretlerin yükselmesi sürmektedir. Kâr oranının düşmesini engellemek için, ister istemez daha çok makine kullanılması, üretici çabanın artırılması denenir. Üretim böylece biraz daha artar, ama öte yandan siparişlerin durmuş olması bu durumla çelişir. Faiz oranları da artmaktadır, tek çare üretimi artırmaktır. Sektör 1 bunu sağlamaya çalışır. Sektör 2 siparişleri durdurduğu için üretim fazlası ortaya çıkmaya, stoklar yeniden oluşmaya başlar. İki sektör arasındaki uyumsuzluk artık piyasa alanına geçmeye başlar, önceden tam istihdam sağlandığı için, tüketim talebi artmamakta, öte yandan arz devamlı artmaktadır. İster istemez fiyat düşmeleri başlar, kapitalistler buna karşı koymaya çalışırlar ama çaresizdirler. Kredi istekleri artar ama bunlara ufukta göründüğü için bunlar karşılanamaz, faiz oranlarında büyük yükselmeler ortaya çıkar. Sektör 2 de arzın fazla olması, burada buhranı başlatır, bu sektör 1'e sıçrar ve burayı daha çok sarsar. Para arzı kısılmış, krediler azalmış, faiz ve iskonto hadleri yükselmiştir. Bu, satın halinde iflasları getirir. Sektör 2 de başlayan iflaslar, sektör 1'e sirayet eder. Fiyatların, kârların, üretimin, gelirlerin ve istihdamın seviyesi anormal derecede düşer. Ekonomi buhrana girmiş çöküntü'nün had safhaya ulaşmıştır.

Bundan sonra yeniden stoklar artmaya, durgunluğa geçilmeye başlanır, Üretimdeki durgunluk zamanla stokları eritir ve dayanıksız tüketim malları üretimi canlanmaya başlar. Anlattığımız devre kapanır ve yeni bir devre başlar, gene çöküntü, canlanma, refah, buhran dönemleri birbirini kovalar.

Bütün buhran boyunca, büyük çapta işçi tarafı ve sefalet söz konusudur. İşçiler eskiden kazanılmış birçok haklarını kaybederler bütün bunlar onların sınıf bilincini yükseltir. Bu durum politik üstyapıya yansır. Çelişmeler keskinleşir. Ülkenin politik üstyapısında bir dizi değişiklik olur.

Kapitalist ekonominin bu devri ilerleyişi her ekonomik canlanmanın başında, üretim malları sektörünün ve giderek tüketim malları sektöründe faaliyetleri kamçılayan bir yapıya bürünmektedir. Her canlanma döneminde, kapitalist ekonomi yayılmak zorunda olduğu için yeni üretim araçları devreye sokulmakta, makinalar ve araç-gereçler yenilenmekte, yeni teknikler uygulanmaya başlanmaktadır, zaten bunun sağladığı yayılma ve üretim artışı da refahı doğurmaktadır.

İşte bu, yukarda anlatmaya çalıştığımız kapitalizmin devreyi buhranlarındaki calanma dönemlerinde, makina ve donanımın yenilenme olgusu, bu devrelerin süresini belirleyen faktör olmaktadır. Bu gerçeği çok iyi tesbit eden Marx, serbest rekabet dönemindeki kapitalizmde devrevi buhranların her 7—10 senede bir geldiğini, çünkü makinelerin yenilenmesinin bu kadar sürede gerçekleşebildiğini görmüş ve her buhranın sonunda kapitalizmin biraz daha yayıldığını, böylece diyalektik bir şekilde, sıçramalı olarak geliştiğini, 7—10 sene boyunca sağlanan nitel birikimin, buhran sonrasında nicel bir sıçramayla yeni tekniklerin, makinaların kullanılmasına, kapitalizmin gelişmesine yol açtığını göstermiştir.

Yukarda genel olarak kapitalizmin devrevi buhranlarını anlatmaya çalıştık. Serbest rekabet döneminde 7—10 yılda bir gelen bu buhranlar emperyalist döneme girilmesiyle değişik şekiller kazanmıştır. Bunları gelecek yazılarda anlatmaya çalışacağız.

TSİP Program Açıklamaları

Kapitalizmin en yüksek aşaması: Emperyalizm

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Programı'nın GEREKÇE Bölümü, şu ana noktalar üzerine temellendirilmiştir: Kalkınma kavramı, burjuva iktisatçıları ve siyasetçileri tarafından saptırılmıştır. Gerçek kalkınma tüm üretici güçlerin en özgür şekilde gelişmesi, üretim ve mülkiyet ilişkilerinin bu gelişmeyi sağlayabilecek şekilde değişmesi, insanın insanı sömürmesinin ortadan kalkmasıyla, insanın ortaklaşa eylem gücünün, en ileri düşünce olan işçi sınıfı, düşüncesi ve davranışı doğrultusunda hız ve güç kazanmasıdır. Bu gelişmeyi, çağımızda «kapitalist» üretim biçimi sağlayamaz. Çünkü çağımızda kapitalizm tekelleşmiş, asalaklaşmış, emperyalistleşmiş ve çöküş dönemine girmiştir. Artık kapitalizm tüm üretici güçlerin, tekniğin ve insanın, insanın ortaklaşa eylem gücünün gelişmesini engellemektedir.

Şu halde çağımızda, gerçek kalkınma ancak SOSYALİZM'le gerçekleşebilir.

TSİP Programının gerekçe bölümünü açıklarken, kalkınma kavramı, kapitalizm ve kapitalist toplum, rekabetçi kapitalizmden tekelci kapitalizme geçiş ve tekelci kapitalizmin işleyişi üzerinde durduk. Kapitalizmin tekelci aşaması aslında emperyalizmden başka birşey değildir.

Rekabetçi kapitalizm, kendi iç işleyişinin, gelişme kanunlarının zorunlu sonucu olarak tekelciliğe dönüştü.

Tekellerin ortaya çıkmasını kısaca hatırlayalım: Rekabetçi kapitalizm döneminin kapitalistler arasındaki kıyasıya mücadelesi sırasında en güçlüler ayakta kaldılar. Kapitalizmin ünlü sloganı «bırakın yapsınlar, bırakın geçsinler» havası içinde, bir kısım sermaye sahipleri, daha ileri teknoloji kullanarak, en son buluşları kullanmada atak davranarak, daha fazla yatırım yaparak, daha çok, daha iyi, ve daha fazla üreterek rakiplerini yendiler, kapitalist rekabet piyasasının dışına çıkardılar. Yani, somut olarak, bu kıyasıya rekabette yenik düşenler ya iflas edip silindi gitti. Yada sermayelerini ve güçlerini büyüklerle birleştirmek zorunda kaldılar. Bu tekelleşmeye götüren bir adımdı. Öte yandan ve daha da önemlisi, ayakta kalmak ve diğerlerini altetmek için sanayici kapitalistimizin fabrikasına, makinelere, hammaddeye hep daha fazla sermaye yatırması, yani sermayesinin, «değişmeyen sermaye» adı verilen bölümünü hep artırması gerekiyordu, ama bu durum onun kâr oranını düşürüyordu.

Burada kapitalist kâr mekanizmasının bir kaçınılmaz sonucu ortaya çıkar. Hammaddelere, makinelere, teknolojiye, araç ve gereçlere yatırılan sermaye arttıkça, kapitalistin *kâr oranında düşme eğilimi* belirir. Oysa kapitalizm en yüksek kârı aramaz mı? Şu halde ne yapacak, rekabet içinde kapitalistimiz rakiplerinden üstün olmak için çabalarken, «evdeki bulgurdan mı olacak?» İşte «tekel» bu durumun ilacı gibi görünür. Kâr oranının sürekli azalmasının önüne geçmek için, kapitalistlerin bir bölüğü aralarında birleşmeyi, anlaşmayı, tekeller yaratarak serbest rekabeti ortadan kaldırmayı tek çare olarak görürler. Gerçekten de böyle anlaşma, birleşmelerden sonra, hem rekabet ortadan bir ölçüde kalktığı için, istedikleri bir fiyatı ürünlerinin tekel fiyatı olarak saptarlar ve fiyat rekabeti yüzünden kâr oranlarının düşmesinden bir süre kurtulurlar. Hem, hamadde, makine, buluş, araç ve gereçlere yatırılan sermayenin (yani sabit sermayenin) sürekli olarak artırılması zorunluluğundan da kurtulmuş olurlar. Tekeller işçi sınıfının mücadelesine karşı da daha güçlü olmayı sağladıklarından, tekelleşme süreci sırasında, en güçsüzler yok olurken, en güçlüler, bir süre daha kâr oranlarının düşmesinin önüne geçmenin —geçici— çaresini bulurlar.

Sanayi, ticaret, banka ve diğer sermayelerin, tek tek kendi alanlarında tekelleşmesi sırasında aynı zamanda tekelleşmiş tüm sermayeler birbiri içine girer, birbiriyle kaynaşır. Bankalar, sanayi kuruluşlarıyla, büyük ticaret sermayesiyle hatta büyük toprak sermayesiyle içli dışlı olur. Bir tek sermaye doğar, Buna *finans kapital* adı verilir. Finans kapital tüm sermayelerin en kodamanlarının birleşip kaynaşmasıdır. Böylece kapitalistler arasından da tekelciler, yani kapitalistlerin de en kodaman dar bir zümresi, (finans oligarşisi)nin egemenliği pekişir.

Bu hatırlatmadan sonra, *emperyalizm nedir* sorusunu sorabiliriz.

Lenin'in tanımına göre, *«Emperyalizm kapitalizmin tekelci aşamasıdır.»* Yine emperyalizm, *«Cançekişen, asalak kapitalizmdir».* Daha uzun bir tanımla, *«Emperyalizm, tekellerin, finans kapital egemenliğinin ortaya çıktığı, sermaye ihracının birinci dereceden önem kazandığı, uluslararası tröstlerin (tekelci kuruluşların) dünyayı paylaşmaya başladığı ve en büyük kapitalist ülkelerin dünyayı paylaştıkları, kapitalist gelişme aşamasıdır.»*

Şimdi bu tanımları açarak, emperyalizm nedir görmeye çalışalım.

Emperyalizm deyince, çeşitli şartlanmalarımızla, ülkemizdeki yabancı güçler baskısını, Amerikan altıncı filosunu, CIA'nın şurada burada oynadığı oyunları, sömürülen halkların mücadelesini, kültür üzerindeki baskıları, ekonomik sömürüyü vb. anlıyoruz. Bütün bunlar gerçekten de emperyalizmin, emperyalist dünya sisteminin sonuçlarıdır. Ama emperyalizm nedir?

Kapitalizm, tekelci aşamasına vardığı anda, 1870'lerden sonra emperyalizm doğdu. Emperyalizm, kapitalizmin zorunlu bir konağı, bir nitelik değiştirmesi olan tekelci kapitalizm konağından başka birşey değildi aslında. Kapitalizm tekelleşince, yine tekelleşmenin getirdiği iç zorunluluklarla emperyalistleşmeden edemezdi. Ne demektir emperyalistleşmesi? Kapitalist Sömürüyü çeşitli yeni biçimlerle ve yöntemlerle, kapitalist anavatanların dışına da çıkarması, kapitalist ülkeler dışında kalan gelişmemiş ülkeleri, orada kapitalist yapılar da yaratarak sömürmesi, buralara artık sadece mamul madde ihracıyla yetinmeyip, sermaye ihraç etmeye başlaması demektir. Emperyalizmin doğuşundan, yani 1870'lerden önce de sömürgecilik vardı. Ama sömürgecilik geri ülkelerden hammadde ve değerli ürün elde etmeye ve buraları sömürgeci ülkeye askerî, idarî, bakımdan tümüyle bağlamaya dayanıyordu. Emperyalizmle birlikte fiilen sömürge durumda olmayan, yarı sömürge veya görünüşte bağımsız, aslında ekonomik bakımdan emperyalist ağlarla kesinlikle bağımlılaştırılmış yapılar doğdu.

Lenin emperyalizm teorisini koyarken ve emperyalizm olgusunu, kapitalizmin tekelci aşaması olarak tüm boyutlarıyla açıklarken, emperyalizm üzerine çeşitli yanılgılar kol geziyordu. Bunlardan en önemlisi, emperyalizmin yeni bir olgu olmadığı, sömürgecilikle aynı şey olduğu iddiasıydı. İkincisiyse, emperyalizmin kapitalizmin yeni bir aşaması, son aşaması olmadığı, her dönemde, her üretim biçiminde emperyalizmin var olduğu iddiasıydı. Her iki iddia da, sonradan Lenin'in gösterdiği gibi, emperyalizmi küçümsemeye, onun yol açacağı yeni gelişmeleri görmezlikten gelmeye, ve hatta yer yer olumlu göstermeye kadar varıyordu.

Aslında emperyalizm tekelci kapitalizmdi, ve emperyalizmin doğması için tekellerin doğması —bu da yetmez— finans kapital olgusunun ortaya çıkması gerekirdi.

Emperyalizmin doğuş tarihini, tekellerin güç kazandığı ve finans kapitalin ortaya çıktığı yani tüm tekelci sermayelerin büyük ölçüde birleşip, kaynaştığı dönemde aramak gerekir. Emperyalizmin başlangıcı olarak, 19. yüzyılın son çeyreği, 1870 sonraları alınır. Meselâ 1898 İspanya-Amerika, 1899-1902 İngiliz-Boer savaşları dünya pazarlarının emperyalistler arasında paylaşılması için çıkmış savaşlardır. Daha sonra birinci dünya paylaşım savaşı (1914—1917) bu sa

Türkiye İşçi Partisi: II

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ VE SOSYALİZMİN BİLİMİ

Türkiye İşçi Partisi'nin temelindeki «sendikalizm - popülizm - parlamentarizm» üçlüsünü, 1960'ların şartlarında, o dönemin objektif - sübjektif ortamını unutmadan yeniden değerlendirmek doğru olur. Bu hastalıklar nereye kadar objektif şartların zorlamasıydı? Ne ölçüde, nasıl aşılabilirlerdi? Ve ne ölçüde «meşruiyet» kazanma adına savunulabilirlerdi?

Gerçekten de Sosyalist hareket 1961'den sonra kitlelere açılabilmek, çevresinde yaratılan çekingenlik ve suskunluk çemberini aşarak meşruiyet kazanmak imkânını bu ölçülerde ilk defa elde etmişti. Bu imkânın sonuna kadar kullanılması şüphesiz ki gerekliydi. Parlamentarizm - popülizm sapmasına düşülmeden de kitlelere seslenmekte parlamento imkânlarının, «halkçı» temaların kullanılması yararlı, hatta gerekli sayılabilirdi. Gerçekten de «toplumculuk» «sömürü», «emekçi halk» sloganları, ilk defa geniş kitleler içinde böylesine yaygınlaşma ortamı elde ediyordu.

Ancak taktiklere stratejik önem verilmesi araçların amaç haline getirilmesiydi, sapma olan. Bu sapmaların doğru ideoloji, doğru eylemle yenilmesi mümkündü. Yapılmadı. Sosyalizmin geleneğini temsil eden eski sosyalistlerin bu temel hastalıkları görmemeleri imkânsızdı. Ancak onlar da «meşruiyet kazanma» işini önemsiyorlar, sosyalistlerin ilk defa bu ölçülerde elde ettikleri kitlelere seslenme, kitleler içinde yaygınlaşma fırsatının asla harcanmamasını istiyorlardı. 1963-1964'lerde mesele, önce sosyalizmin varlığını ve meşruluğunu yaygın olarak kabul ettirmesiydi.

Parlamento imkânlarını, seçim propagandalarını, hatta yaygın emekçi kitlelere seslenmek için halkçı temaların kullanılmasını —bunlar *sadece genel ajitasyonlar, sadece araçlar* olarak düşünülürse— kabullenmek ve hele o dönemin şartlarında yararlı saymak bile mümkündü. Ama Türkiye İşçi Partisine yöneltilebilecek ve sonraki bütün zaafların, bütün hastalıkların da temelinde olan eleştiri: sendikalizm, popülizm üzerine oturan parlamentarizmin, kitlelere yaygınlaşma, meşruiyet kazanma taktiği olmaktan çok öte, tek amaç halinde varolması idi.

Kısaca, ilk kuruluş ve meşruiyet kazanma döneminde varolan ve partinin temelindeki zümrelerden kaynaklanan üç hastalık sağlam bir *ideolojinin* geliştirilmesi; parlamento hedefine değil işçi sınıfını ve kitleleri sömürü ve baskıya karşı örgütlemeye dönük siyaset; ve nihayet, sağlam bir *örgütlenme* ile yenilebilirdi, tarihsel olarak 1961'in TİP'inden bir *Parti* çıkabilirdi. 1965-1966'ya gelindiğinde kaybedilen yol ve zaman partiler arasında farkedilmeğe başlanıyor (1966 Malatya kongresinde) Ve parti dışındaki sol ve sosyalist çevrelerde (Örneğin 1966 yılında YÖN dergisindeki TİP tartışmaları) TİP konusu tartışılmaya açılıyordu. TİP tartışmalarının sosyalistlerin gündeminde olduğu bu sıralarda yani Malatya Kongresi döneminde TİP'in artık doğuştaki hastalıklarından kurtulması ve işçi sınıfımızı ve halkımızı örgütlemesi olarak özetlenebilecek temel görevini yerine getirmesi gereğini tesbit eden bir eski sosyalist, Dr. Hikmet Kıvılcımlı gerçekten önemli bir kitapçık yayınlayarak TİP yöneticilerine yol göstermeyi denedi. «Uyarmak İçin Uyanmalı, Uyanmak İçin Uyarmalı» isimli bu kitapçık TİP'in kuruluşundan beri bünyesinde taşıdığı hastalıkları inceliyor ve partinin adına yakışır bir parti haline getirilmesi için bir bütün teşkil eden bir seri tedbir öneriyordu. Ama, «Millî Bakiye sayesinde kazanılan 15 iskemleyi örgütselliğe ve bilimselliğe dayanan bir «siyasi zafer» sayan ve izleyegildikleri yolun kendilerini «başarıya» doğru yöneltiğini sanan Parti yöneticileri ve partili olmayı, parti yöneticilerine körü körüne itaat olarak anlayan partililer tarafından bu uyarılar sanki olmamış gibi mutlak bir suskunla karşılandı. Pek çok parti teşkilatında yukarıdan gelen emirlerle okunması yasaklandı. Bir kısım TİP yöneticisinin ilk günden beri açıkça ortada olan popülizm, sendikalizm, parlamentarizm karması sapmalara karşı yönelttikleri ilk eleştirilerin 1968 yılı sonunda meydana gelen bölünmeyi beklemesi, sapmaları daha baştan beri apaçık ortada olan Aybar'a, 7 yıl onunla beraber yürümüş olanların ancak seçimsel bir bozgun, bir *dış olayla* barizleşen anti-sosyalist tutumu sonucunda karşı çıkmaları üzerinde düşünmeye değer, bir noktadır.

TİP'in doğuş hastalıklarının «çocukluk hastalıkları» olarak kalıp büyümemesi ve yaygınlaşmaması için tedavi edilmeleri gerekirdi. Bu hastalıkların tedavisiyse, kısaca, *doğru ideoloji* ile, yani işçi sınıfının biliminin hiç bir taviz vermeden, ortodoksça benimsenmesi, bu bilimin gösterdiği yöntemlerle Türkiye'nin somut koşullarına uygulamakla mümkündü. Önce işçi sınıfı partisi prensiplerine başvurulmadı, örgüt hep zayıf oldu... Sonra toplumun bilimsel tahlili; ikinci olarak pasifizmden kurtulmuş *doğru bir politika*, yani doğru strateji, doğru ve etkin bir cephe, ittifaklar politikası, etkili bir gençlik politikası şarttı. *İşçi sınıfına sadece lâfla değil sonuna kadar inanmak ve dayanmak gerekliydi*... En önemli sorun; *sağlam örgüt* sonunuydu. Parlamentarist, pasifist gevşek örgüt anlayışını bırakmaktan örgütü seçimler için bir araç olarak alıp, işçi sınıfının öncü müfrezesini kurup güçlendirmeden sosyalizmin güçlenmesi mümkün değildi... Nitekim, işçi sınıfı sosyalizminin gereklerini yerine getirmeyen TİP, kitlelerin gerisinde kalarak bir tabelâ partisi olarak siyaset sahnesinde güçsüzleşti.

Türkiye İşçi Partisi ve Sosyalizmin Bilimi

«Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz» doğrusunun kendisini somut ve açık olarak ortaya koyduğu örgüt olmuştur TİP deneyi... Gerçekten de işçi sınıfının bilimini, sosyalizmin bilimini böylesine saptıran bir ideoloji üzerine, işçi sınıfının partisi kurulamadı; o zümre temeliyle kurulamazdı da... İşçi sınıfına, onun ideolojisine —lâfla değil gerçekten— inanmak temeli üzerinde, işçi sınıfı ve onun öncülüğünde tüm emekçi kitleler örgütlenemedi.

Temeldeki ideoloji eksikliği, o hastalıkları doğurdu. O hastalıklar da —özellikle parlamentarizm— kendilerine kılıf aradılar ve diyalektik bir etki tepki içinde, ideolojik eksikliği, sapmayı güçlendirdiler. 1965'den sonra ise, o derece saptırılmış bir ideoloji üzerine artık herşeyi temelden değişmedikçe işçi sınıfının partisini oluşturma imkânı kalmamıştı.

TİP'in ideoloji eksikliği, daha 12 sendikacı tarafından kurulurken başlar. Kurucular sosyalizmin bilimiyle uzaktan yakından ilgili değillerdi. Sonra aydın aşısı ve bilim arandı. Aybar ve diğer aydınların partiye girip yönetimi ele almaları sosyalizmin bilimini bir aşı yoluyla da olsa getirebilirdi. Bilim yerine, özellikle Aybar'da sembolleşen ideolojinin saptırılması, sosyalizmin bilimine inançsızlığı getirdi.

İşçi Sınıfının Birliğini İnkâr

Aşağıda en belirgin örneklerini aktarmaya çalışacağımız işçi sınıfının bilimini inkâr iki önemli sonuç doğuruyordu. Ünlü «Türkiye'ye özgü sosyalizm» adı altında ve sık sık Türkiye sosyalizminin bağımsızlığı belirtilerek uluslararası işçi dayanışması, uluslararası emekçi hareketinin birliği bağıntısı kesinlikle ve —bilerek— inkâr ediliyordu. Burada Aybar'dan ve 1968 sonrasında muhalefeti temsil ettiği için Aren'den, birkaç alıntı yapmadan geçmeyelim:

Aybar, Parti'nin başına geçtiği günden itibaren, «Türkiye sosyalizmi» ve sosyalizmin uluslararası işçi hareketinden bağımsızlığı sloganlarını hemen her konuşmasında tekrarlamıştır. Aybar'ın da sonraları açıkça söylediği ve savunduğu gibi, bu bir meşruiyet çabası veya tedbir değildi. İdeolojideki sapmanın vardığı bir noktaydı. Aşağıdaki pasajları okuyalım:

«Herhangi bir milletlerarası kuruluşun sosyalizm adına, milli partilere tavsiyede dahi bulunmasına kesinlikle karşıyız. Her millet sosyalizmini kendisi kurar, ve kendi sorunlarını en iyi kendisi bilir. (Mehmet Ali Aybar, Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm, s: 662, 1968).

«... Çarlık Rusyası'nın yerini alan rejimin totaliter olması, şüphesiz bir talihsizliktir... Sovyet rejimi Çarlık Rusların tarihsel şartlarından ve bu şartlar içinde şekillenmiş olan Bolşevik Partisinin iktidarı ele geçirince. Sovyet Devletinin kendisine tabiî ve bir gizli ihtilal örgütü örneğinde, merkeziyetçi, otoriter ve totaliter ve giderek bir polis devleti halinde kurulmuş olmasından ileri gelmiştir... Türkiye Sosyalizminin Rus Bolşevizmi ile hiçbir benzerliği yoktur, olamaz». (TİP haberleri 1 Ekim 1968)

«... Sosyalizmin, yerli ve bağımsız olması şarttır... Türkiye Sosyalizmi, hiç bir 'sosyalist kâbeye' bağlı olmayacaktır.» (TİP haberleri, sayı 23—24 Kasım 1968)

Çekoslovakya'da, ABD emperyalizminin ve Alman emperyalizminin parmağı olduğu sonradan açıkça ortaya çıkan karşı-devrimci gelişimler sırasında, Aybar'ın parti adına yaptığı ve uluslararası işçi dayanışmasını tümüyle inkâr eden konuşmalardan uzun uzun örnekler vermeye gerek yok, Çekoslovakya olaylarını değerlendiren resmi parti bildirisinden kısa bir bölüm alalım: «Çek faciasının ortaya serdiği ikinci bir gerçek de, bağımsızlığın sosyalizmin vazgeçilmez bir unsuru olduğudur. Milletler kendi sosyalizmlerini kendi imkânları ile ve millî bağımsızlıklarına kıskançlıkla sarılarak kuracaklardır. Amerikan emperyalizminden ve Sovyet tahakkümünden de aynı uzaklıkta kalmaya dikkat edeceklerdir.» (TİP haberleri sayı 20, Çekoslovakya Olayları karşısında TİP'nin görüşü.)

Sayfalarca uzatılabilecek bu örnekleri, özellikle Aybar'ın son konuşmalarından seçtik ve artık meşruiyet kazanma dönemini çoktan aşmış olan TİP'in genel başkanının bu konuşmalarının basit meşruiyet taktikleri olmadığını partinin resmî ideolojisi haline geldiğini ve işçi sınıfının biliminin inkârından, ideolojik sapıtmadan kaynaklandığını göstermek istedik. Denilecek ki bir başka kanat Aybar'ın bu görüşlerine karşı çıktı... Doğru... Ama 6 yıl birlikte yürüdükten sonra...

Bir de Prof. Sadun Aren'in 1962 Aralığında Yön'de çıkmış bir yazısına bakalım. Bu yazıda sonraları Aybar'ın «ideolojik sapmalarına» karşı muhalefetin başını çekecek liderin (Aren'in) sosyalizm anlayışını, ve uluslararası emekçi hareketi karşısındaki tavrını ve değerlendirmesini görmek mümkün. Sonradan Aybar'a muhalefet edecek olanların yıllarca birarada su sızmadan nasıl çalışmış olduklarını anlamak da mümkün: «Sosyalist memleket Rusya gibi totaliter olduğu gibi, İsveç, Hindistan gibi demokratik de olabilir. Sosyalizmle totaliter rejim arasında bir çağrışım genel olarak yapılmaktadır. Bunu yaratan da Rus sosyalizmidir...»

TİP'in ideolojisini ve onun uluslararası harekete bakış açısını kısaca değerlendirmek için, TİP yöneticileri arasında, ideoloji açısından en ortodoks en tutarlı bilinen, en az açık vereceği umulan Boran'ın konuyla ilgili görüşlerine de bakalım:

Behice Boran'ın *Türkiye ve Sosyalizmin Sorunları* adlı kitabının 1970'de yayınlanan ikinci baskısında konuyla ilgili birçok bölüm vardır. Birkaç örnekle yetinelim:

«Milletlerarası işçi sınıfını somut temel olgu olarak kabul etmek ve her ülkenin işçi sınıfı hareketini bunun bir bölümü, kolu saymak gerçek durumun doğru bir formülleştirilmesi değildir. Buna bağlı olarak, her ülkenin işçi sınıfının millî veya özel çıkarları ile milletlerarası işçi sınıfının çıkarları arasındaki zıtlıklar, çelişkiler «sun'i» dir, «geçici»dir görüşü de uzun bir zaman açısından yanlış değilse bile yaşayan kuşaklar ve yakın gelecek açısından geçerli değildir. Bugün bu görüşle hareket etmek başarısız sonuçlar verir...» (s: 107)

Çekoslovakya olayları üzerindeki (yani Aybar'a karşı muhalefetin temellendiği kaynaklandığı nokta) görüşlerinin de temelden farklı olmadığı yine aynı kitabın 123, 124, 125. sayfalarında açıkça görülüyor. Boran, bağımsız sosyalizm tezini Çekoslovakya'ya müdahalenin haksızlığı üzerinde topluyor.

Uluslararası işçi sınıfı dayanışması konusunda Aybar'da doruk noktasına varan ama izlerine diğer yöneticilerde de rastlanan tutum, uluslararası hareketin sorunlarını gözden geçirme, hatta eleştiri tutumunun çok ötesinde reddetme tutumu olarak ortaya çıkıyor. Hiç değilse, 1969'lara kadar... O zaman da artık ideolojik sapma kök salmış, Parti ise büyük ölçüde boşalmış durumdadır.

Geleneği inkâr

Bilimsizliğin bir sonucu yukarda kısaca görmeye çalıştığımız *uluslararası işçi hareketi karşısında yanlış tavır* ise, buna bağlı bir diğer ve çok önemli sonuç, *geleneğin inkârıdır*.

TİP kendisini ilk ve «biricik» ilan etmekte hep büyük bir titizlik göstermiştir. Sosyalist harekette önemli olanın, güvenilir olanın ilklik ve biricklik değil köklülük, geleneğe bağlılık, mirası kabul olduğu gerçeği unutulmuştur.

Aybar, bu konuda da şampiyondur:

«Nihayet Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'de daha önce kurulmduş sosyalist partilerden de bağımsızdır. Şüphesiz partimiz, 58 yıllık bir mazisi olan sosyalist hareketin tarih planında en son aşaması ve mirasçısıdır. Fakat bu ilişki sadece tarih planındadır, ve orada kalır. Türkiye İşçi Partisi bambaşka şartların yarattığı ve Tüzüğü, Programı, Sosyalizm anlayışı ile yepyeni bir partidir.» (Bağımsızlık-Demokrasi-Sosyalizm s: 662) 1966 Malatya Kongresi sırasında ise Aybar eskileri şiddetle suçlamış, muhalefeti onlara bağlamış ve adeta ihbar etmiştir. Bundan sonra eski sosyalistlerle kopma kesinleşmiştir.

Aybar'ın hemen her konuşmasında rastlanan, gelenekle, geçmişle bağ olmadığı bu anlamda da «bağımsızlık» temasının somutta yansıması, Partinin diğer yöneticilerinin de ortak oldukları, geleneğin temsilcilerine, eski sosyalistlere karşı kapalı kapıcı tavırdır. Bunların bir kısmı kanunî hakları olduğu halde «partiye söz gelir» diye, yani yine o ünlü meşruiyet kuşkusu veya maskesi altında partiden uzak tutulmuşlardır. Bir kısmı ise zaten kanunen partiye girme imkânından yoksundur ama, bunların tamamen dışta bırakılması için özel bir çaba harcanmıştır.

Behice Boran'da temelde, sosyalist akımın belirmesi ve gelişmesi tarihi olarak 27 Mayıs 1960 sonrasını alır. «27 Mayıs... memleketen fikir ve söz özgürlüğüne o zamana kadar olmadığı ölçüde imkân vermesi ve bunun sonucu olarak da sosyalist akımın belirmesine ve gelişmesine yol açmış bulunmasıdır» (Türkiye ve Sosyalizm sorunları, s: 57—58).

Gelenekle kopma, bağ kabul etmeme konusunda pek çok örnek aktarılabilir. Ama en somut örnek şüphesiz ki yukarda söylediğimiz gibi geleneğin temsilcilerine karşı tutum ve onlardan uzak durma kaygısıdır. Bu «herşey bizimle başlıyor» mantığı TİP'in ideolojisinin bir yansıması olduğu kadar, eylemde görülen hataların, uyarıları ka'le almamanın da temelindeki etkenlerden biridir.

Sosyalizm Anlayışı

Yazının başında anlatmaya çalıştık: Bir sosyalist partiyi değerlendirirken, onun *ideolojisine*, yani bilim yanına; onun eylemine yani *politikasıa;* onun *örgüt* yapısına bakmak gerekir. İdeoloji diğerlerini belirler, diğerleri de ideolojiyi etkiler. Partinin bilim temeli, yani ideolojisi sapmalar üzerine kurulmuşsa, sosyalizmin biliminin revizyonuna dayanıyorsa, böyle bir ideoloji üzerine sağlam bir yapı ve doğru bir eylem bina edilemez.

Türkiye İşçi Partisi 1961'de kurulup 1963'lerde gelişmeye başladığında, ideolojik eksiklik bir ölçüde mazur görülebilir miydi? Buna evet cevabını vermek de mümkündür. Ama bu eksik ve yanlışı eğer yönetici ekipler işçi sınıfı sosyalizminin bilim ve prensipleriyle donanmış olsalardı en kısa zamanda düzeltilebilirdi. Oysa ideolojik sapma konusunda yöneticiler arasındaki ilk ihtilaf ancak 1968 sonunda çıktı. Bu ihtilafın çıkmasının başlıca nedeni görünüşte Çekoslovakya olayları konusunda Aybar'ın tutumu, aslındaysa bel bağlanmış olan parlamentarizm yolunun iflası oldu. 7—8 yıl boyunca hemen her gün her olayda sözle, yazıyla, tavırla, Partinin resmî bildirileriyle belgelenen ideolojik sapmaların farkına, bütün bir 6 küsur yılın ortak sorumluluğunu taşıyanlar, adeta birden bire varıverdiler.

TİP'in ondurmaz ideolojik yanılgısı uluslararası işçi hareketinin ve geleneğin inkârı üzerine kurulan «Türkiye'ye özgü sosyalizm»de düğümlenir. Bugün artık nasıl bir burjuva saptırması olduğu açıkça ortaya çıkmış olan; sosyalizmin bilimini ve birliğini inkâr eden; ve bir kere kabullenildi mi artık her türlü ideolojik sapmanın içinde yer alabileceği «Türkiye'ye özgü sosyalizm» teorisi, Aybar'ın 1962 konuşmalarından başlayarak 1969 başına kadar partinin resmî teorisi oldu.

1968'de ortaya çıkan Aren-Boran muhalefeti, Türkiye'ye özgü sosyalizm ve hürriyetçi sosyalizm gibi görüşleri Aybar'ın sapmaları olarak nitelerken, 6 yıllık su sızmaz beraberliklerini ve kendilerinin de benzeri şeyler yazıp çizmiş olduklarını unutuyorlardı. Eğer sonraları partiyi kurtarabilecek ideoloji sağlamca kurulabilseydi, Parti kurtarılabilseydi, ve hatalardan ortak sorumlu olanlar özeleştirilerini sosyalizmin bilimi ışığında yapabilselerdi, belki başkaları da unutabilirdi.

Aybar'ın *Güler yüzlü sosyalizm,* Hürriyetçi sosyalizm, Türkiye'ye özgü sosyalizm adı altında sosyalizmin bilimini inkarının alıntılarını ve belirtilerini saymaya kalkmak kitap yazmak demek olacaktır. Hiç örneksiz geçiştirmemek için çok belirgin birkaç alıntı yapalım: Önce, Aybar'da ve Boran'da da filiz halinde rastlanan yukarıya aktardığımız bazı düşüncelere göre çağımızda sosyalizm *«milliyetçi»* dir. Aybar sosyalizmle milliyetçiliği yanyana koyarak, hatta yer yer özdeşleştirerek teoriyi temel bir sapmaya uğratır. «Sosyalizmin milliyetçi olmadığı iddiası, 19. yüzyılda yaşayan kapitalist ve emperyalistlerin milletlerin uyanmasını önleyebilmek umuduyla ortaya attıkları ve artık foyası tamamiyle ortaya çıkmış bir iddiadır.» (Bağımsızlık, Demokrasi, sosyalizm, s: 563) Aslında foyası meydana çıkan Aybar sosyalizmiydi.

Daha 1964 yılında, TİP'in programını açıklar ve savunurken, Aybar'ın sosyalizm anlayışı bütünüyle ortadaydı. Aybar şöyle diyordu: «Bugün de başka bir taklitçilik akla gelebilir: Toplumcu ülkelerin rejimlerinin, yöntemlerinin benimsenmesi. Türkiye işçi Partisi taklitçiliğe karşıdır...» (Sosyal Adalet, sayı 19/1)

1964 sonrasında, Aybar'ın sürekli vurguladığı nokta Türkiye sosyalizminin özellikleridir; sosyalizmin evrensel kanunları değildir. Her toplumun kendine özgü yanları bulunduğu ve aslında tek olan sosyalizmin bu özellikler hesaba katılarak uygulanması gerektiği doğrusu, Aybar'da giderek, «her toplumun yolu büsbütün ayrıdır, sosyal bilimlerde determinizm yoktur» gibi sosyalizmin bilimine açıkça ters düşen noktalara varır. Nihayet 1968'de Aybar'ın teorisinin «Türkiye sosyalizmi» adıyla ortaya konduğunu görüyoruz. Kitabında, 639. sayfadan itibaren yer alan, çeşitli konuşmalarında bölümlerin tekrarlandığı «Türkiye sosyalizmi» yazısında Aybar şöyle der: «...İşte Türkiye böyle bir toplumdur. Bir başka benzeri galiba yoktur. Sosyalizm için mücadele bu toplumun şartları içinde yürütülmektedir. Türkiye'ye özgü şartlar, çelişiler tablosunda değişik bir manzara göstermektedir...» (s: 640)

Önce, Aybar Tarihsel maddeciliği inkâr eder ve toplumda determinizm konusunda şüpheler belirtir. Sonra sosyalizmin temel doğrularını inkâr eder. «Hürriyetçi sosyalizm» ve «güler yüzlü sosyalizm» düşüncesi, ideolojik sapmaların doruk noktasıdır. Aybar'a göre sosyalizmin ayrılmaz parçası olarak hürriyet değil, soyut bir hürriyet vardır; sosyalizmin hürriyetçi olan, olmayan şekilleri vardır.

Aybar'ın ideolojik sapmaları fazla alıntıya gerek göstermeyecek kadar iyi bilinir. Ama sonraları, o ideolojik sapmaya karşı çıkacak Aren, bundan başka şeyler mi söylemiştir? Aren'in Şubat 1963'de Yön'ün 60 ncı sayısında yayınlanan baştan sona yanlış bir sosyalizm anlayışının ve sosyalizmin bilimine her noktada ters düşmenin belgesi olan yazısını yer darlığından baştan aşağı aktarmaya imkân yok. Ama şu alıntıyı yapmadan geçmeyelim: «Çünkü sosyalizmin en hakim niteliği insancı, dolayısıyla hürriyetçi oluşudur...»

Türkiye İşçi Partisinin ideolojisini belirleyen yönetici kadronun sosyalizmin bilimine ters düşen sosyalizm anlayışları konusunda yüzlerce alıntı yapmak mümkündür. Aybar'da doruğuna ulaşan, diğer yöneticilerde bu oranda olmasa bile kendini gösteren temel ideolojik sapma, işçi sınıfının biliminin şurasından burasından kırpılacak bir şey olmadığının, bu konuda eklektisizm'in mümkün olmadığının anlaşılmamasıydı. Diyalektik ve tarihsel maddeciliği reddederek, işçi sınıfının evrensel dayanışma ve birliğini reddederek, milliyetçiliği ön plana geçirerek sosyalizm yapılamazdı. O zaman her alanda, her çeşit sapma engellenemezdi.

Türkiye İşçi Partisi kuruluşundan 1970'lere kadar giden bir dönem içinde, sosyalizmin bilimini bir eylem kılavuzu olarak kabul etmedi. Genel bir «sosyalizm» sözüyle yetindi, Hatta 1965 seçimlerine kadar sosyalizm yerine «toplumculuk» dendi. Sosyalizm, yöneticilerin, üyelerin, sempatizanların her biri için farklı birşeyi ifade ediyordu. Bu durumun farkına vardıkça tekrarlanan, *«tabiî ki sosyalizm aslında tektir, ama»* gibi sözler de o tekliğin ne olduğunu ortaya koymuyordu. Yaygın bir çoğunluk için sosyalizmle sosyal adalet eş kavramlardı. Tüm 1964-1965 yıllarında bu özdeşlik Türkiye sosyalist hareketine hakimdir. Özellikle Aren'de simgelenen anlayışa göre, sosyalizm devletçiliktir ve örneğin Hindistan, İsveç, Normeç sosyalist ülkelerdir. Bu dönemde, Avrupa finans kapitalinin yönetim alternatiflerinden biri olan *sosyal demokrasi,* burjuvazinin çelişkileri yumuşatma metodu ve kavramı olan *sosyal adalet,* çoğunluk için sosyalizmle özdeş sayılmıştır. Ve sosyalizmin biliminin ayrılmaz parçası olan işçi sınıfı öncülüğü, sosyalizmin ekonomisi ve siyaseti bütünüyle ihmal edilmiştir. Partide sosyalizmin biliminin öğretilmesinden uzun süreler kaçınılması, bu tavrın somut örneklerinden biridir.

Türkiye İşçi Partisinin ideologları —başta Aybar— Amerika'yı adeta yeniden keşfetmeye kalkışmışlar, «Türkiye'nin kendine özgü şartları» adı altında, sosyalizmin bilimini bütünüyle bir yana itmeyi denemişlerdir. Bilimsizlik, popülizme, parlamentarizme güç kazandırırken, popülizm ve parlamentarizm sapmasının bilimle, doğru ideolojiyle uyuşması imkânının olmadığı açıkça ortaya çıkmıştır. Böylece popülizm ve parlamentarizm sapmasına gerekçe hazırlamak için bilimsizlik ve uydurmacılık özellikle de geliştirilmiştir. İşçi sınıfı öncülüğünün unutulması; veya salt lâfta bırakılması sosyalizmin, sosyal adalet, devletçilik vb. ile eş tutulması; en azgın finans kapital egemenliğinin kol gezdiği ülkelerin sosyalist sayılabilmesi ve en önemlisi de Türkiye'nin yapısının yanlış tahlil edilmesi, Aybar'ın ünlü «ceberrut devlet», «devlet-halk çelişkisi» tezleri; Boran gibi daha klasik tahlillerle yetinenlerin ise, Türkiye sınıflar mevzilenmesini yanlış değerlendirmeleri, özünde ideolojik sapmalara ve bilimsizliğe dayanır.

İşçi sınıfının bilimini kılavuz edinmemenin eylemi ve örgütü nerelere götürebileceği, parlamentarizmin iflası, TİP'in sosyalist birikimin oldukça gerisinde kalıp, militan güçlerini yitirmesi, Türkiye solunun bölünmesi, örgütsüzlük anarşisinin kol gezmeye başlamasından sonra dahi anlaşılamamıştır. Aybar'ın yönetimden düştüğü, Aren-Boran muhalefetinin yönetimi aldığı ve 1970 Ekimin'deki Dördüncü Kongreden sonra, kongre ile yönetime geçtiği dönemde de, doğuştan gelen hastalıkların hem sonucu hem nedeni olan bilimsizlik gerçekte aşılamamıştır. Bu dönem, Türkiye'de sosyalizmin biliminin ve sorunlarının artık büyük ölçüde parti dışında tartışılmaya başlandığı, genç kadrolar arasında, çoğunluk bölük pörçük, dağınık slogan ezberciliği şeklinde de olsa sosyalizmin bilimini öğrenme imkânlarının yaygınlaştığı bir dönemdir. Böyle bir ortam, TİP'te de şüphesiz, aynı yolda bir gelişmeyi zorlamıştır. Yani dönemin sübjektif şartları, artık 1961, hatta 1964-65'lerin popülizmine, bilimsizliğine o ölçülerde imkân tanımamaktadır. Şüphesiz bunun yansıması TİP'te de görülecektir. Ama partiyi kurtarabilecek midir? Bunun imkânı kalmış mıdır ve en önemlisi *kadroları* var mıdır? Pasifizme ve teslimiyetçiliğe kılıf giydirmek için uydurulan «sosyalist devrim» stratejisi bir üst planda ideolojinin de «yeni» kılıflara büründürülmesine vesile oldu. Bir yandan sosyalizmin en temel ilkeleri tekrarlanırken öte yandan bu ilkeler «Türkiye'de kapitalizm gelişecek, kapitalizmle birlikte işçi sınıfıda gelişip olgunlaşacak, günü gelince devrim olacak!» menşevizmine alet edildi.

Sosyalizmin biliminden uzaklık, ideolojik yanılgılar, sapmalar, bilimsel teorinin temelini inkâr TİP'in Türkiye tahlillerinde yansımıştır. Ve bu Türkiye tahlilleri üzerine kurulan siyaset, doğuş hastalıklarıyla birleşince, parlamentarizm, popülizm sapmaları, eylemde *pasifizmi* doğurmuştur. İşçi o pasifizm, Türkiye İşçi Partisinin başını yemiş, onu son dönemlerinde içini boşaltmış, en militan unsurların parti dışına çıkmasında etkili olmuş, anti-emperyalist mücadele, cephe, gençlik politikalarındaki yanılgı ve yetersizlikleri popülizmin son noktalarına vardırılmasını, işçi sınıfına ve devrime inançsızlığı, işçi sınıfı öncülüğünü sadece lafta tanımayı, pratikte unutmayı, yanlış stratejik önerileri, sloganları kalıplaştıran «Sosyalist devrim fetişizmini» vb. doğurmuştur.

TİP'in Türkiye tahlillerini ve genel bilim eksikliği ile Türkiye tahlillerindeki yanılgıların Partinin eyleminde ortaya çıkardığı hata ve yetersizlikleri gelecek haftalarda görmeye çalışacağız.

TİP KRONOLOJİSİ

3 Şubat 1961 TIP 12 sendikacı tarafından kuruldu.

Şubat 1962 Aybar Partiye girdi ve Genel Başkan oldu.

Ocak 1963 Sosyalist Kültür Derneği kuruldu.

19 Mayıs 1963 Sosyal Adalet dergisi çıkmaya başladı.

Ekim 1963 TİP 9 il ve 31 ilçede mahalli seçimlere katıldı ve 37 bin oy aldı.

9—10 Şubat 1964 Birinci Büyük Kongre İzmir'de toplandı. TİP'in Tüzük ve Programı kabul edildi.

Aralık 1964 TİP 27 ilde, 16 sında bütün ilçelerinde olmak üzere, teşkilatlanmıştı.

Ekim 1965 51 ilde 385 adayla genel seçimlere giren TİP 276 bin (%3) oy alarak 15 milletvekilini Parlamentoya soktu.

Haziran 1966 Yön'de TİP tartışması başladı ve yaygınlaştı.

Ekim-Kasım 1966 Ankara, İstanbul il kongreleri ve parti içinde huzursuzluğun başlaması.

20 Kasım 1966 Malatya'da İkinci Büyük Kongre toplandı.

1966 MDD muhalefetinin hızlanması.

13 Şubat 1967 TİP 52 il ve 250 ilçede teşkilatlanmıştı.

Kasım 1967 Türk Solu dergisi çıkmaya başladı.

Haziran 1968 Gençlik olaylarının, üniversite işgallerinin başlaması.

Haziran 1968 Ara seçimlere katılan TİP 28 ilde 219 860 oy aldı.

17 Temmuz 1968 İstanbul'da 6. Filo'ya karşı direniş hareketleri.

Ağustos 1968 Çekoslovakya olayları ve yönetici kadro içindeki ihtilâfın açığa çıkması

9—12 Kasım 1968 Üçüncü Olağan Kongre

29 Kasım 1968 S. Aren — B. Boran grubu bir basın toplantısı yaparak olağanüstü kongre çağrısında bulundu.

28—29 Aralık 1968 Olağanüstü kongre toplandı.

1 Mayıs 1969 Emek muhalefetinin hızlanması. Emek dergisinin çıkışı

Ekim 1969 Genel seçimlere giren TİP, oyların %2.7 sini alarak Parlamentoya iki milletvekili sokabildi.

Ocak 1970 MDD içi bölünmenin su yüzüne çıkması.

3 Ocak 1970 Emek grubu Aybarı ve Aybarcıları tasfiye etti.

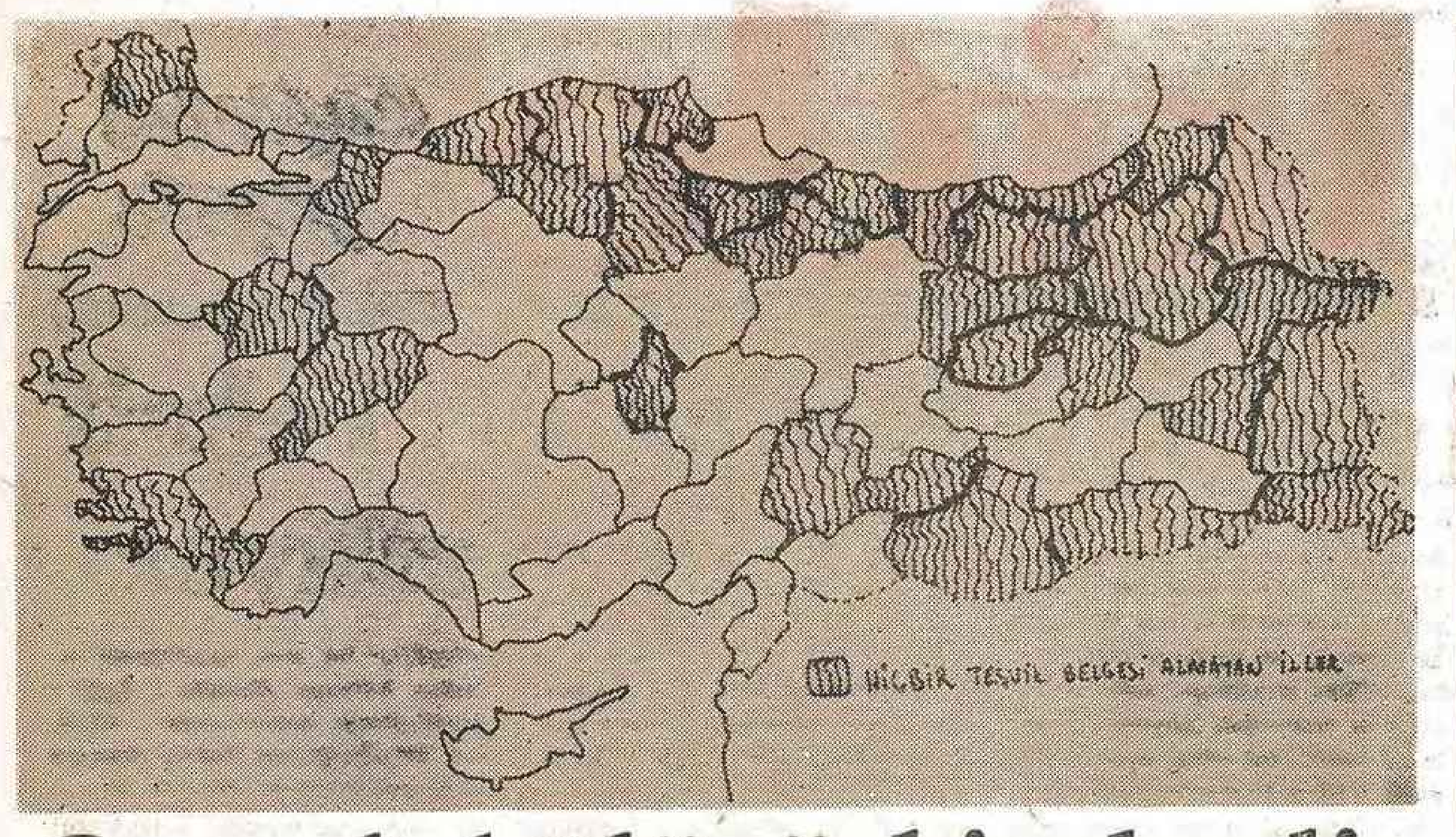
15—16 Haziran 1970 Büyük işçi direnişi.

29—30 Ekim 1970 Ankara'da Dördüncü Büyük Kongre toplandı. Emek Grubu Parti'yi ele geçirdi. Behice Boran Genel Başkan oldu.

12 Mart 1971 12 Mart Muhtırası.

20 Temmuz 1971 TİP Anayasa Mahkemesince kapatıldı.

17 Ekim 1972 21 TİP'li Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından 141. maddeden 15 seneye kadar hapse mahkum edildi.

Gerçek bölücü kimlerdir

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı son belgeler Türkiye'de bölücülük ve bölgecilik yapanların kimler olduğunu bir kere daha göstermiştir.

Bakanlığın açıklaması şimdiye kadar verilen sanayi teşvik tedbirlerinin nasıl dağıldığını göstermektedir. Yatırım yapacak kapitalistlere gümrük, inşaat ve vergi indirimi konularında çeşitli kolaylıklar tanıyan teşvik sistemi, şimdiye kadar ki uygulamada, daima doğu bölgesinin ihmal edilmesini, Türkiye'deki bölgeler arasındaki ekonomik eşitsizliğin sürdürülmesini getirmiştir.

İzmir, Adana, ve İstanbul'da kurulu firmaların aldıkları teşviklerin toplamı, Türkiye'deki toplam teşvik miktarının yüzde 65'ini meydana getirmektedir. Diğer 64 ile verilen teşvik toplamı ise yüzde 35'tir. 11 sanayi dalında verilen teşvikler arasında tekstil başta gelmekte, gıda, makina, gemi ve plastik dalları onu izlemektedir. Bütün teşviklerin toplamı 10 milyar 702 milyon lirayı bulurken bundan faydalanan il sayısı 34'tür. Geri kalan 33 il ise şimdiye kadar hiç teşvik alamamıştır. Yukarıdaki harita da teşvik alan ve almayan iller gösterilmektedir. Buradan, finans kapitalin, Türkiye'de nasıl bir kapitalist gelişme olmasını istediğini ve nasıl Doğu'yu geri bırakarak bölücülük yaptığını gayet açıkça anlayabiliriz.

İtalya'da hakim sınıflar erken seçimden korkuyor

Kapitalist ülkelerin çoğu gibi İtalyada son zamanlarda ekonomik ve siyasi bir bunalımın içine iyice sürüklendi. İkinci dünya savaşında Faşizm'in çökmesinden beri İtalya'da tam 36 tane hükümet kuruldu, şimdi de 37 inci kuruluyor. Üstelik hükümet bunalımı bu kez büyük bir iktisadi bunalımla birlikte geldiği için ülkeyi iyice telaşa verdi. Enflasyon, işsizlik İtalyayı diğer Avrupa ülkelerinden daha fazla sarstı. Bu durumda yine bir merkez - sol koalisyonu kurulacak, fakat uzun süreli olmayacağı da muhakkak. Çünkü hükümeti kuran partiler arasındaki kavgalar, devamlı olarak İtalyan siyasi hayatında güçlü bir yeri olan komünist partisinin ne rol oynayacağı konusundaki tartışmalar yüzünden çıkıyor. İtalya Komünist Partisi Avrupa'nın en güçlü Komünist partilerinden biridir. 1 milyon 600 bin üyesi, ve 629 sandalyeli millet meclisindeki 175 sandalyesi ile İtalya'nın kaderinde önemli bir rol oynaması gerekiyor. Ancak ülkenin en büyük partisi olan Hristiyan Demokratlar Komünistler ile aynı hükümette yer almamak için bütün güçleriyle direniyorlar. Sosyalist Partisi de Hristiyan Demokratlar ile Komünist Partisi arasında bir köprü vazifesini görüyor, ve hükümette daha fazla yer kapabilmek için direniyor. Sosyalist parti «ben çekilirim ve seçime gitmek zorunda kalırsınız» diye sağ partileri devamlı olarak tehdit ediyor. İtalyan egemen sınıflarının en çok korktuğu şeylerden biri de erken seçimlere gidilmesi. Çünkü Komünist Partisinin iktisadi bunalımda işçi sınıfının ve genellikle kentlerde oturan küçük burjuvazinin oylarını daha büyük oranlarda toplıyacağı biliniyor. Şu anda bile oyların yüzde 40 ını elinde tutan Komünist Partisi de yoğun bir çalışmayla etkinliğini arttırmayı planlıyor.

Finans kapital öz partisi AP'yi

Baştarafı Birinci Sayfada

çi halkımızdaki baskı ve sömürüye karşı beliren tepkinin, onun demokrasi ve özgürlük yolunda katettiği mesafenin varmış olduğu uyanma ve bilinçlenme seviyesinin sonucudur. Ve bu oluşumda CHP'nin anti - faşist tavrı yanında Türkiye Sosyalist hareketinin de inkâr edilemiyecek katkısı olmuştur. Kitlelerdeki şiddetli uyanış, bilinçlenme, finans kapital partilerinin geleneksel oy musluklarını kapatmış ve onun parlementer üstünlüğünü yok etmiştir.

AP üzerinde koparılan fırtınaların anahtarı işte burada gizlidir. Dış ilişkileri yüzünden burjuva demokrasisinin sınırları içinde kalmayı —şimdilik— uygun gören Türkiye finans kapitali, öz partisini onarmak, onu yenilemek zorunda hissetmektedir kendini. Adaylardan hangisi seçilirse seçilsin AP yakın gelecekte içine düştüğü ataletten silkinmeyi, kitlelere hoş görünecek bir kimliğe kavuşlayı deneyecektir.

Süleyman Demirel'in büyük sermayenin gözünde itibarını kaybettiği doğrudur. Ama Türkiye'de sermayedar sınıfı, tarihsel gecikmişliği sebebiyle, siyasi hareketini yürütecek bir liderler kadrosunu derlemekten bugün için aciz görünmektedir. Özellikle son zamanlarda bir hayli yıldızı yükselen Ecevit'le boy ölçüşebilecek ve finans kapitalin has partisini kitlelere karşı layıkıyla temsil edebilecek bir lider ufukta görülmemektedir. Öte yandan finans kapital içindeki çeşitli gruplaşmalar da, dış ve iç ilişkileri açısından farklı AP görünümleri, farklı yöneticiler üzerinde durmaktadırlar.

Bir kısmına göre AP'nin «sola» karşı güçlü bir «kale» olması gerekmektedir. Bunun için «sol»a karşı olan bütün vatandaşların toplu desteğinin alınması lazımdır. O halde «anti komünizm» esas şiar olmalıdır. Demirel'in son günlerde seçmenlerine anti komünizm adına göz kırpması boşuna değildir.

Diğer bir kısmı ise daha «Avrupaî» daha batılı görünmenin AP'ye kaybettiği itibarı kazandıracağı kanısındadırlar. Bunlara göre «Artık anti komünizm silahının büyük etkisi kalmamıştır.» Şayet AP'nin uzun vadede geniş kitlelerin desteğini almasını istemiyorsa halktaki uyanışa paralel olarak AP de kendine çeki düzen vermeli, CHP'ye giden oyları geri almak için bir ölçüde CHP'nin yaptığı gibi geniş kitlelerle ilişki kurulmalıdır. Bu ise mevcut yönetici kadrolarla başarılamaz. İleri anlayışlı yeni kadrolara ihtiyaç vardır. AP bu yenilenme içine girerse uzun vadede kaybetmiş olduğu oy desteğine kavuşur.»

Tekelci sermayenin AP üzerindeki çeşitli hesaplarının kısa bir özetidir bütün bunlar. Ne yönde gelişim göstereceğini finans kapitalin kendi içindeki çekişmeler, diğer sömürücü sınıf ve tabakalarla olan ilişkiler ve bütün bunların içinde oluştuğu iç ve dış toplumsal şartlar belirliyecektir.

Amerika silah ticareti ile milyarlar

Baştarafı Birinci Sayfada

dığını açıkça ortaya koyuyor. Halkları arasında hiç bir çelişki bulunmayan ülkelerde kasıtlı bir şekilde şoven ve militarist bir hava yaratarak silah bezirgânlığı yapmak Amerikan Emperyalizminin dünya politikasının en belirgin unsurlarından biri olmakta devam ediyor. Amerikan emperyalizmi, önce Yunanistan'daki faşist Cunta'yı kışkırtıyor, daha sonra Türkiye'deki faşist bozuntularına bir kemik atıyor. Kendi halkının bir numaralı düşmanı haline gelmiş, gangster bir «Şah»a «başlıca düşmanı»nın ilerici Irak taki ilerici rejime karşı Kürt'leri kışkırtıp silâhlı mücadeleye itiyor. Kıbrıs'ta Sampson Darbesi'ni gerçekleştirip Türkiye'nin Adaya «müdahelesi»ni sağlıyor ve böylece, sadece Orta Doğu bölgesinde yarattığı savaş kışkırtması ile milyarlarca dolarlık silâh satabiliyor.

Şimdiye kadar belirttiğimiz gerçeklere rağmen şu hususu da ortaya koymamız zorunludur: Amerika'nın yaptığı savaş kışkırtıcılığı başka bir şeydir, halkların özgürlük ve demokrasi için kurtuluş savaşı vermeleri ise yine bir başka şey. Bu bakımdan örneğin Orta Doğu halklarının ABD emperyalizmi ile siyonizme karşı verdikleri kurtuluş mücadelesi Amerikan emperyalizminin savaş kışkırtıcılığına ve bu emperyalizmin yerli uşaklarına karşı verilen en haklı ve doğru mücadeledir.

Burjuva basınımızın bütün gayretlerine rağmen, dünya halkları ve Türkiye Halkı olarak bizler de, Amerikan finans oligarşisinin, barış düşmanı savaş bezirgânlarından oluştuğunu artık çok iyi biliyor ve özellikle son günlerde ülkemizde yaratılan şoven ve militarist havanın ardında hangi çıkar hesaplarının yattığını açıkça görebiliyoruz. Böylece düşmanımızın, çevremizdeki halklar değil ABD Emperyalizmi ile bu emperyalizme uşaklık eden satılmışlar olduğunu bütünüyle kavrıyor ve tavır alıyoruz.

Burjuvazinin Açmazı

Baştarafı Birinci Sayfada

zarlıkların bir bölümü daha şimdiden yapılmıştır.

Sözün kısası finans kapital sömürsü iktidarı elinde tutabilmenin yolunu, şimdilik, bizans entrikaları ve bezirgân pazarlıkları içinde aramaktadır.

Öte yandan bir an için bu pazarlıkların, bu entrikaların sonuç verip bir hükümet kurulduğunu varsayalım dahi, bu da hakim sınıflar için «istikrarlı» bir hükümet olmayacaktır. Çünkü Yatırım harekâtının daha da yoğunlaştırıldığı, hızlandırıldığı ekonomik bunalım, çığ gibi yükselen fiyatlar, Dünya'da üçüncü sırayı alan enflasyon hızı, tekelci sömürü düzenini temellerinden değiştirmeyi göze almadıkça hiç bir hükümetin üstesinden gelemeyeceği problemlerdir.

Geçici tedbirlerle bir yandan geniş emekçi kitlelerin açlığı pahasına bir parmak bal çalayım derken ekonomiyi finans kapitalin güdümüne bırakmak, «tavşana kaç, tazıya tut» politikası olacaktır. Çünkü Türkiye gibi bir ülkenin yapısı, bir yandan özel teşebbüs yatırımcılığıyla kaynaklar çarçur edilirken, öte yandan geniş emekçi kitlelerin hayati sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya imkan vermemektedir.

Ekonomik bunalımı göğüsleyebilmek için bütün burjuva hükümetlerinin gidebileceği tek yol olan ücret dondurumu ve geniş emekçi kitlelerin açlığı pahasına bir ekonomik büyüme atılımı ise 1974 sonbaharında işçi sınıfımızın ulaştığı siyasal bilinç, emekçi halkımızda gözlenen uyanış tarafından kapatılmıştır.

vaşların o zamana kadar görülen en büyüğü en amansızı oldu... 1903'lerden sonra kapitalizmin tümüyle emperyalizme dönüştüğü söylenebilir.

Emperyalizm tekelci kapitalizmdir. Ama tekelci kapitalizmin emperyalizmi doğurması için, geri ülkelerin sömürülmesi, buralarda kurulan dış sömürü ve baskı ağı esastır. Yani emperyalizmin ana özelliklerinden biri, özellikle geri ülkelere sermaye ihracı ve kapitalist sömürüyü buralara da ihraç etmektir.

Sermaye ihracı, dış sömürü, yani kısaca tekelci kapitalizmin geri ülkelere el atması neden zorunludur? Tekelleşmiş dev sermayeler, bir noktadan sonra kapitalist ülkelerde kârlı yatırım alanları bulamamaya başlarlar. Kâr oranında azalma eğilimi yeniden belirir (Hatırlayalım ki tekelleşmenin nedenlerinden biri de kâr oranındaki azalma eğilimine bir çare bulmaktı. Bulunan çareler sonuna kadar geçerli olamaz. olamadığı görülür.) Üstelik de işler bu noktaya geldiğinde hammadde fiyatları yükselmiş, hammadde darlığı kapitalist ülkede artmıştır. Ne olacak?

Kapitalist ülkenin iç pazarı artık eskiye göre daralmıştır. Yani, üretim gittikçe artmış, mal birikmiş, ama kapitalist düzen içinde bu malları alabilecek geniş kitleler gittikçe yoksullaştığından, bu mallara olan talep azalmıştır. Yani mal çok, alıcı azdır. Buna pazarın daralması diyoruz. Öte yandan, yukarda da sözünü ettiğimiz gibi, dev işletmelerin gittikçe devleşmesi sabit sermaye yatırımlarını büyütürken, kâr oranını düşürmüştür. Üstelik de, kapitalizmin bu gelişmesi içinde, tarım ihmale uğradığından ana maddeler, ham maddeler darlığı ve pahalılığı da başlamıştır.

Fazla miktarlarda sermaye birikmiştir, dev sermayeler ortaya çıkmıştır, finans kapital egemen olmuştur ama, bu dev sermayeler için (yukarda saydığımız nedenlerle) kapitalistin istediği kadar kârlı yatırım alanları artık kapitalist ülkede kalmamıştır. Şu halde yeni dış pazarlar ve daha da önemlisi yeni dış yatırım alanları aramak gerek. Bu tekelci kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, bir zorunluluk haline gelir. Eskiden tek ihraç biçimi olan mal ihracının yanında ve ondan daha önemli olarak *sermaye ihracı* başlar. Emperyalizmin en önemli unsurlarından biri daha böylece tamamlanır. Kısaca, finans kapital, kendi ülkesinde artık yeterli görmediği sömürüyü, gelişmemiş ülkelere de aktarır ve buralarda yeni, el değmemiş, kârli yatırım alanları açar. Bunun ilerde göreceğimiz iki önemli sonucu olur.

1 — Kapitalist ülkeler dünyayı paylaşırlar ve aralarında yeniden paylaşım savaşları çıkar.

2 — Kapitalist - emperyalist ülkeler ve sistemin tümü, gelişmemiş ülkeler üzerinde bir baskı, sömürü ve tahakküm ağı kurarlar.

Gelecek sayıda emperyalizmin temellerini ve özelliklerini anlatmaya devam edeceğiz.

700 Bin işçi zorlu bir toplu

Baştarafı Birinci Sayfada

yöneticileri 1973'deki 1352, 1974'ün ilk dokuz ayındaki 900 yetki uyuşmazlığının, sırasıyla 1075'inin ve 780'inin çözümlendiğini ileri sürmüşlerdir.

Ancak çözüme bağlandığı söylenen yetki uyuşmazlıkların yüzde 50'sinin gerçek bir çözüm olmadığı Bölge Çalışma Müdürlüğü nün «çüzüme bağlandı» dediği yetki uyuşmazlıklarının çoğunun işverenin desteğini almış sendikaların lehine çözümlendiğini, bunu ise işyerlerinde daha büyük huzursuzluklara yolaçtığı bilinmektedir. Gıslaved Lastik Fabrikası Adana'da Pilsa Fabrikası, Bursa'da Tofaş Fabrikası bunun en canlı örnekleridir.

Bilindiği gibi bir işyerinde hangi sendikanın toplu sözleşme imzalamağa ve işçileri temsil etmeğe yetkili olduğu konusu, sendikalar tarafından Bölge Çalışma Müdürlüklerine ibraz edilen üye fişleriyle yapılmaktadır. Bu ise bir çok sahtecilik olaylarına yolaçmaktadır. Bazı işyerlerinde yetki için başvuran iki sendika o işyerindeki işçilerin büyük çoğunluğunun kendisine bağlı olduğunu iddia etmekte ve karşı tarafın üye fişi verdiğini ileri sürmektedir. Bu sahtecilik iddiaları iş mahkemelerine ve savcılıklara intikal ettirilmekte ancak buralardan en erken karar bir yıl içinde çıktığı için, işçiler çoğu zaman üye olmadıkları sendikalar tarafından temsil edilmek durumunda kalmaktadırlar. Bu güne kadar Türkiye'de patlak veren bütün büyük işçi direnişleri bu sebepten ortaya çıkmıştır.

YAKLAŞAN TOPLU SÖZLEŞMELER NASIL SONUÇLANACAK?

Yaklaşan büyük toplu sözleşmelerin görüşmeleri sırasında neler olacağı, sözleşmelerin anlaşma ile sonuçlanıp sonuçlanmayacağı konusu ise şimdiden bellidir. Enflasyon hızının Dünya'da ve Türkiye'de çok yüksek olması, Türkiye ekonomisinin bir bunalım içinde olması, artan fiyatlar, işçilerin içinde bulunduğu güç yaşama şartları yüzünden bu dönemdeki sözleşmelerin anlaşmayla sonuçlanması ihtimali çok zayıftır. Yaklaşan sözleşmeler muhtemelen büyük grevlerin habercisidirler.

ÇEŞİTLİ İŞKOLLARINDA DURUM NEDİR?

İşuyuşmazlıkları ve toplu sözleşmeler bakımından en yoğun işkolu görünüşe göre tekstil işkoludur. Bilindiği gibi bu işkolunda Teksif ve Tekstil gibi iki büyük sendika ve ayrıca Tüm Dokuma İş gibi yeni kurulmuş devrimci bir sendika ve irili ufaklı pek çok işyeri sendikası bulunmaktadır. Ancak halen bu işkolunda esas olarak Teksif ve Teksil Sendikaları çekişmektedirler. Özellikle Çukurova'da 20 bine yakın işçinin Tekstil Sendikasına mı, Teksif Sendikasına mı üye olduğu sorunu sürüp gitmektedir. Sık sık işçi yürüyüşleri patlak vermekte, kısa süreli iş bırakımlarına rastlanmaktadır. Bossa, Güney Sanayi, Paktaş, Özbucak ve Adana Sümerbank fabrikalarında süren bu yetki uyuşmazlıklarının nasıl çözümlenebileceği konusunda sendika temsilcileri «düğümü referandum çözsün» önerisini getirmişlerdir ancak bunda ne kadar sanimi oldukları belli değildir.

Tekstil işkolundaki bu durum İstanbul-Çerkesköy-İzmit bölgesi için de sözkonusudur. Gerek Tekstil gerekse Teksif sendikası önümüzdeki günlerde 126 işyerinde yaklaşık 60 bin işçi için toplu sözleşme görüşmelerine başlayacaktır. Enflasyonu baskısı ve sendikaların daha başlangıçta yüksek ücret talebine bulunacaklarını ve bunda direneceklerini açıklamaları 60 bin tekstil işçisini ilgilendiren bu toplu sözleşme görüşmelerini «mutlaka grevle sonuçlanacağı» görüşüne haklılık kazandırmakadır.

Öte yandan madeni eşya işkolunda da bir sözleşmenin süresinin dolduğu ve yenilerinin imzalanması için toplu sözleşme görüşmelerinin başlamak üzere olduğu bildirilmektedir. Maden-İş Sendikası Toplu Sözleşme Bürosundan alınan bilgiye göre halen İzmit Anadolu Döküm Sanayiinde, grev 4 Nisan'dan beri sürmektedir. Elektro Metal Fabrikasında ise 600 işçi, 3 Nisan'dan bu yana grev uygulamaktadır. Bu arada 5 büyük işyerinde toplu sözleşme görüşmeleri çıkmaza girmiş ve konu Uzlaştırma Kurulu'na geçmiştir. Öteyandan Profilo, Arçelik, Haymak gibi büyük fabrikalarda toplu sözleşme görüşmeleri başlamak üzeredir. Sözleşmeleri görüşme safhasında daha 12 fabrika bulunduğu da Maden İş Sendikası yetkililerince açıklanmıştır.

Ömür grevi devam ediyor

Ömür grevi başladığı günden buyana 90 gün geçti. Ömür işçileri disiplinli, kararlı bir şekilde grevlerini sürdürüyorlar. «Bu gün doksanıncı gün yarın dokuzyüzüncü gün olur, Grevimiz daha kararlı, daha bilinçli olarak sürer» diyen işçi kardeşlerimiz TSİP Zeytinburnu ilçesinden kendileriyle görüşmeye gelen Partilileri candan karşılamışlar ve grevleri hakkında bilgi vermişlerdir,

Sürdürdükleri grevin tüm işçi sınıfını parababalarına - vurguncular karşı verdiği haklı mücadelenin bir parçası olduğunu bildiren işçiler «bugün Ömür'de, yarın Sancak Tül'de» diyerek mücadelenin bütünlüğünü vurgulamışlar ve «bizler işgücümüzü satarak yaşıyoruz. Grev sonucunda kaybedecek birşeyimiz yok ama kazanacağımız çok şey olacak. Grev süresince çok şey öğrendik. Patronun işçileri nasıl parçalayıp, bölüp, nasıl örgütsüz bırakmaya çalıştığını gördük. Daha doğrusu toplu bir şekilde mücadele etmenin (115 kişinin birliğinin patronu ve uşaklarını korkutuşunu, ezişini gördük) Diğer işyerlerindeki işçilerin dayanışmasını ve işçi sınıfının mücadelesinin bölünmediğini gördük.»

Bu grev ÖMÜR'ün ilk grevi. Bugüne dek işçiler arasında bir birlik sağlanmadığı için, bütün sendikalaşma hareketleri önlenmiş, sendikalaşmak isteyen işçiler işlerinden olmuşlar.

Bu kez çoğunluk olarak sendikalaşıp haklarını isteyince patron 300 milyonluk tesisini kapatıp öbür işlerini yürütmek için çekip gitmiş. Ve adamları vasıtasıyla işçilere «sendika aradan çekilirse ve sendikadan çıkarsanız sizlerin isteklerini kabul ederim» gibi yutturmaca haberler salıyor. İşçilerin haklı grevlerini kırmak istiyor.

DR. HİKMET KIVILCIMLI'YI ANDIK

Baştarafı Birinci Sayfada

list İşçi Partisi'nin O'nun tüm işçi sınıfı sosyalistlerimizin derlenmesi önerisinin günümüzdeki uygulaması olduğunu ilave eden Kaçmaz özetle şunları söyledi:

«Doktor, hayatını işçi sınıfının devrimci mücadelesine adamış, büyük bir devrimciydi. 50 yıllık savaşı bir işçi sınıfı devrimcisinin nasıl olması, nasıl düşünüp davranması bakımından hepimize örnek olmalıdır. Her şeyden önce bir «insan»dı, gerçek ve mükemmel bir insan. Çevresindekilere, kavga arkadaşlarına, daha da öteye bütün insanlara karşı son derece saygılı ve yüce ruhlu idi. İnsani olan her şeye karşı derin bir ilgisi ve saygısı vardı. Bu yüzden binlerce yıllık insanlık mirasını didik didik ederken, bütün bu mirasa büyük bir saygıyla sahip çıkıp benimsemişti. Kararlı bir işçi sınıfı devrimcisiydi. Her türlü sapmalara karşı amansız bir mücadele yürütürken, softa devrimciliğe, şabloncu çözüm yollarına da şiddetle karşı çıkmıştı. Devrimci teoriyi ülkesinin toprağına onun tarih içinden gelen orijinalitesine başarıyla uygulamayı becerebilen nadir devrimcilerden biriydi. Bu devrimci çaba, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'yı bizimki gibi geri ülkelerin sınıfsız toplumdan çıktıklarından bu yana geçirmiş oldukları gelişimlerin genel toplumsal kanunlarını tesbit ederek bir «tarih tezi»nde toplamasını sağlamıştır. Bu «tarih tezi» günümüz Türkiye'sinden kopuk değildir. Toplumsal yapımızın tahlilinin ayakları üzerine basmasını sağlar. Böylece doğru devrimci teori üzerine doğru devrimci mücadeleyi kurmak mümkün olur.

Kıvılcımlı için Türkiye devrimci hareketinin 50 yıldır en büyük zaafı örgütlenmedeki başarısızlıklarıydı. Örgütlenmenin önemini bütün hayatı boyunca büyük bir kararlılık'la defalarca vurgularken, örgütlenme pratiği için devamlı öneri ve girişimlerde bulunuyordu.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın ileri yaşına rağmen dinç kalmış vucuduyla ve engin devrimci bilgi ve tecrübesiyle Türkiye Sosyalist hareketine büyük katkılarda bulunacağı bir dönemde aramızdan ayrılması, işçi sınıfı hareketi açısından büyük bir kayıptır. Ülkemiz işçi sınıfı ve tüm emekçi halkı, bütün dünyanın işçileri ve ezilen halkları büyük devrimci Dr. Hikmet Kıvılcımlı'yı daima minnet ve sevgiyle anacaktır.»

Pahalılık karşısında

Baştarafı Birinci Sayfada

Tablo 2.

MİLLİ GELİR (SABİT FİYATLARLA) VE GERÇEK ÜCRET ARTIŞ HIZI

Yıllar	*Milli Gelir Artış Hızı*	*Gerçek Ücret Artış Hızı*
1964	% 4.9	% 6.4
1965	4.6	4.5
1966	10.3	4.3
1967	6.1	3.5
1968	6.7	4.9
1969	6.3	8.3
1970	5.5	0.8
1971	7.9	— 5.1
1972	4.9	— 1.4
1973	6.4	— 3.9

Tablo 2'ye bir göz atmamız bunun böyle olduğunu ispatlamaya yetip artmaktadır,

Tablodan açıkça görüleceği gibi, 1964 ve 1969 yılları dışında gerçek ücretlerdeki artışlar daima milli gelirdeki artışları geriden izlemektedir. Hatta Türkiye'de faşizan uygulamaların hakim olduğu 1971-73 yıllarında milli gelirde meydana gelen %7.9, %4.9 ve %6.4 luk artışlara rağmen gerçek işçi ücretleri «MUTLAK» olarak azalmıştır. Ele aldığımız on yıllık dönemde ise milli gelir sabit fiyatlarla ortalama olarak %6.3 oranında artarken, işçi ücretlerinde artış ortalama olarak %2.2 olmuştur. Bu ne demektir?

Bu demektir ki, işçiler, milli gelirin dağılımından nüfus içindeki paylarına oranla zaten daha az pay alan işçiler, giderek yoksullaşmakta, her yıl belli oranlarda artan milli gelirden her yıl daha az pay almağa mahkûm olmaktadır.

Somut gerçekler bu iken, işçi ücretlerinin artmasının maliyetleri ve dolayısıyla fiyatları arttıracağı şeklindeki teorik iktisat bilgisinden hareketle Türkiye'deki enflâsyonist gelişimin günahını işçilerin sırtına yüklemek kasıtlı bir haksızlıktır.

Bugün Türkiye'de fiyat artışlarından zararlı çıkanlar, rakamlarla da açıklandığı gibi, işçiler ve diğer sabit gelirli halk yığınları, kârlı çıkanlar ise, üretim araçlarına sahip oldukları için bunları hemen kendi ürettikleri malların fiyatlarına aktarabilen, ayrıca kâr hırsları ve tekelci davranışları ile bizzat enflâsyona sebep olan egemen sınıflardır.»

(Kaynak: TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ AYLIK BÜLTENİ. EKİM 1974.)

Görüldüğü gibi, «bilim» burjuva çığırtkanlarının maskelerini yüzlerinden koparıp alıyor, kimlerin pahalılıktan sorumlu olduklarını açıkça gözler önüne seriyor. Kimlerin Pahalılıktan biz çalışan sorumlu değiliz. Pahalılığı yaratan da sürdüren de, yabancı finans kapitalle ortaklık halindeki, yerli finans kapital tefeci - bezirgân ittifakının biz çalışanlar üzerindeki sömürüsü ve tahakkümünden başka bir şey değildir.

15-16 Haziran direnişi işçi sınıfının referandum yolunda attığı en etkili adımdır

kitle haftalık gazete

Referandum kampanyasının başladığı, işçi sınıfımızın sendika seçme özgürlüğünü elde etmek üzere son atılımı yapmaya hazırlandığı bu günlerde 15.16 Haziran olaylarını bu açıdan bir kere daha değerlendirmekte yarar vardır 15.16 Haziran olayları çeşitli kesimlerce pek farklı değerlendirmelere konu oldu. Kimileri 15.16 Haziran'ı, hedeflerinden çok sonuçlarıyla değerlendirdiler. Yüz bin işçinin, burjuvaziye karşı bir şahlanışından ibaret saydılar. Salt bu yönünün üstünde durdular. Kimileri içinse 15.16 Haziran, DİSK'in 274.275 sayılı kanunlarda değişiklik yapılarak Türk İş'in tek işçi kuruluşu olarak kalmasını sağlayacak girişimlerde bulunan AP iktidarına karşı örgütlediği bir direniş olarak yorumlandı ve olayların gelişimi içinde, giderek bu hedefleri aştığı ve işçi sınıfı içinde yılların biriktirdiği öfkenin taşması olduğu ileri sürüldü.

Şimdi aradan dört yılı aşkın bir süre geçmiştir. Artık olup biteni çok daha serinkanlıca, çok daha coşkulardan uzak değerlendirmek mümkündür.

İlkin bir iki zorunlu tesbit yapalım: 15.16 Haziran direnişinin, direnişi başlatan DİSK yöneticilerinin hedeflerini aştığı ve denetimin dışına taştığı gerçektir.

İkincisi, 15.16 Haziran sanıldığı gibi «burjuvazinin kırmayı başardığı bir direniş» olarak da değerlendirilemez. 15.16 Haziran kelimenin her türlü anlamında hedefine ulaşmıştır. Yapılmak istenen antidemokratik yasa değişiklikleri daha sonra meclislerden burjuvazinin istediği gibi çıkıp kanunlaşmasına rağmen «uygulanamamıştır». Ölü kanunlar olarak kalmıştır. Bu 15.16 Haziranın hedefine ulaştığının yeter ki kanıtı değil midir? Ayrıca, işçi sınıfımız 15.16 Haziran direnişi ile birlikte 1970'lerde eriştiği nitel ve nicel gücün bilincine varmış, keza burjuvazi ve sarı sendikalar bu gücü iliklerinde kemiklerinde duymuşlardır. Bu 15.16 Haziran'ın hedefine ulaşmışlığının yeterli kanıtı değil midir?

15.16 Haziran Direnişi işçi sınıfımızın «sendika seçme özgürlüğü»nü sürekli olarak ayaklar altına alan, sürekli olarak bu hakkı tanımamakta direnen sermaye partilerine karşı giriştiği mücadele zincirinin en önemli halkasıdır. 15.16 Haziran'dan sonradır ki sermaye partileri konuya sert tepkiler gösterme, bu isteği kanunsuz sayma eğilimlerini kesinlikle terketmişler ve hemen hepsi işçi sınıfının bu hakkını kabul etmek zorunda kalmışlardır. 15.16 Haziran'dan sonra sermaye partileri sendika seçme özgürlüğünün somutlanması demek olan referandumun artık «reddedici» bir tavırla değil «ertelemeye çalışıcı» bir tavırla yaklaşmak zorunda kalmışlardır. Yüz bin işçinin İstanbul sokaklarında polis copuna, dipçiğine, barikatına karşı iki gün süren direnişinin somut hedefleri ve sonuçları bu olmuştur. Nitekim referandum konusunun «artık kesin çözüme bağlanmak» üzere işçi sınıfımızın mücadele gündeminin başına alındığı 1974 sonbaharında, 15.16 Haziran direnişinin ulaştığı aşamadan yola çıkıyoruz.

Bir başka önemli nokta da 15.16 Haziran olayından önce Türkiye, fabrika işgali, iş yavaşlatma, boykot, yürüyüş, biçimlerinde ortaya çıkan son derece yoğun işçi direnişlerine sahne olmuştur. Ve mübalağa etmeden kolayca söylenebilir ki bu direnişlerin çok büyük çoğunluğu sendika seçme özgürlüğünün «fiilen elde edilmesini» amaçlamışlardır. Kavel direnişi budur, Derby işgali budur, Türk Demir Döküm işgali budur, Singer işgali budur, Unıroyaldeki iş yavaşlatma budur... Yani 15.16 Haziran bu büyük birikimin de bir ürünü, bir sonucudur.

Şimdi Kavel'deki o yiğit direnişle başlayıp 15.16 Haziran'da en büyük nitel sıçramasını yapan «sendika seçme özgürlüğü» mücadelesinin sonlarına gelmiş bulunuyoruz. Mücadelenin bu konağında, burjuvazinin son direncini de kırmak ve işçilerin bağlı bulundukları sendikayı referandum yoluyla seçmeleri kuralını yasalaştırtarak, «sendika seçme özgürlüğünün» kazanılmış demokratik haklar arasına girmesini sağlamakla yükümlüyüz. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi «Referandum kampanyasını» işte bu amaçla başlatmıştır. İşçi sınıfı sosyalistleri ile birlikte bütün demokratik örgüt ve kuruluşların mücadelenin bu aşamasında güçbirliği yapmaları, omuz omuza yürümeleri zorunludur. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi bu görevi yerine getirmeye, sonucu alana kadar sorunun ardını bırakmamaya kararlıdır. Bu konuda en büyük dayanak ve güvence bizzat işçi sınıfımızın kararlılığı ve kendi sendikasını kendinin seçebilmesine duyduğu susuzluktur.

Referandum için mücadele siyasi bir mücadeledir

İsmail Keresteci

İşçi sınıfı hareketi ile sosyalist hareketin, farklı noktalardan kalkarak sosyal gelişmenin belirli bir anında buluşup birleştikleri hepimizin bildiği bir gerçektir. Sosyalist hareket ile tanışmadan önce, işçi sınıfının siyasi yönelimleri olmuyor mu? Oluyor, ama bağımsız değil! Ya küçük burjuva hayalciliğinin, ya da toplumdaki diğer sınıf ve tabakaların damgalarını taşıyor. Böyle olunca da işçi sınıfını temsil edecek güçlü bir siyasi hareket niteliğine ulaşamıyor. Dolayısıyla sosyalizmle bütünleşmeden önceki dönemde, işçi sınıfı hareketleri genellikle ekonomik ve demokratik mücadele üzerinde yoğunlaşıyor.

Ülkemize baktığımızda genellikle benzeri gelişmeyi izlememiz mümkün. Uzun yıllar boyu işçi sınıfımızın ekonomik ve demokratik mücadelesi, aradaki bazı cılız bağlantıları saymazsak sosyalist mücadele ile ayrı doğrultuda gelişmiş. 1960 sonrasında sosyalist hareketin işçi sınıfı hareketi ile bir ölçüde buluşması imkân dahiline giriyor. 15—16 Haziran büyük işçi direnişi işçi sınıfımızın demokratik sendikal mücadelesinden hareket ederek siyasi arayışa yönelmesinin unutulmaz kanıtlarından biri oluyor.

İşçinin ekonomik ve demokratik mücadelesinin tarihsel olarak önde gelmesi kaçınılmaz bir olgu. Her şeyden önce bir «hayat-memat» mücadelesi veriliyor. Bir iş yerinde kendisinin ve ailesinin geçiminin patronun iki dudağı arasında olduğunu gören işçi, diğer işçi arkadaşları ile birlikte patrona karşı ekonomik ve sosyal haklar mücadelesine başlıyor. Sendikal örgütlenmenin temelleri böyle atılıyor. İşçilerin örgütlenmesinden ürken patronlar, sendikaların başına, işçileri üç kâğıda getirme «yeteneklerine» sahip burjuva ajanlarının, sendika ağaları olarak çöreklenmesini sağlıyorlar. Böylece sarı sendikalar ve işçi aristokrasisi oluşuyor. Bu durumda işçiler bir yandan patrona karşı mücadele ederken bir yandan da kendilerini patrona satan sarı sendikalara karşı amansız bir mücadele vermek zorunda kalıyorlar. Patron-Sarı sendika gerici ittifakına karşı, bir yandan sarı sendika yöneticilerini tasfiye etmeye çalışırken öte yandan da kendi yönetim ve denetimleri altında ilerici sendikalar oluşturuyorlar.

Referandumun önemi işte bu noktada ortaya çıkıyor. Sarı sendikaların kendilerini patrona sattığını açıkça gören işçiler, kısa süre içinde sarı sendika yönetimini ellerine geçirme imkânı yoksa veya şartların gerektirdiği başka taktikler icabı ilerici sendikada örgütlenmeyi tercih ediyorlar. Ama karşı taraf, yani patron-sarı sendika ortaklığı da boş durmuyor. Çoğu zaman aralarına bölge çalışma müdürlüklerinden bazı unsurları da alıp ve her türlü düzenbazlıkları tezgâhlıyarak işçilerin gerçek temsilcisi ilerici sendikanın o iş yerinde tutunmasına engel olmaya çalışıyorlar. Bunda da başlıca dayanakları bürokrasi, yani burjuva devlet mekanizması oluyor. İşçiler bürokrasinin nasıl kendi aleyhlerine işlediğini, devlet mekanizmasının kimden yana olduğunu açıkça görüyorlar.

Referandum bir iş yerinde işçilerin, sendikalarını, başka baskılar olmadığı taktirde özgürce seçmelerini sağlayacak. Bu sarı sendikacılığın sonu mu demek? Bir bakıma evet, *bir bakıma* hayır. *Evet, çünkü sarı sendikacılığın sonunun başlangıcı olan yol açılacaktır. Hayır, çünkü patron-sarı sendika ortaklığı boş durmayarak, kısa vadede her türlü dolabı düzenlemek için çareler arayacaktır.*

Bu çarelerden biri ve en önemlisi, daha Referandum hakkı alınmadan önce pek çok yerde tezgâhlanmaktadır. İlerici sendikaların, işçi sınıfının siyasi bilinçlenmesi yolunda da bir ölçüde okul olduğunu gören bazı patronlar, asıl tehlikeyi sezdiklerinden işçilerin talep ettiklerini hiç kesinti yapmadan sarı sendika eliyle vermeye başlarlar. Yeter ki fabrikaya ilerici sendika yani bir ölçüde siyaset girmesin!

İşte Referandum hakkının alınmasından sonra işçileri bekleyen tehlikelerin en önemlilerinden birisi işçilerin taleplerini «aşırı» bile olsa sarı sendikalar eliyle «vermek», hatta ilerici sendikanınkinden daha fazla haklar ihtiva eden toplu sözleşmeler imzalamak. Pek tabii patronların böyle yapmakla maddi «fedakârlık»ta bulundukları düşünülemez. Zaten tekelci olan sermaye bir eliyle «verdiğini» öteki eliyle almasını bilecektir: İmalâtına yapacağı «ufak» bir zam meseleyi halletmeye yetecektir.

Ama nereye kadar? Toplu sözleşmeden hemen sonra o toplu sözleşme dönemi için «astronomik» zamlar ve «önemli» sosyal haklar aldığını sanan işçiler daha kısa bir süre geçmeden ayın sonunu getiremediklerini acı acı göreceklerdir. Çünkü birlikte hareket etmeyi çok daha iyi beceren patronlar sınıfı toplu sözleşmelerde verdiklerini geri çıkarmak için tüm ihtiyaç maddelerine ardı ardına zam bindirmişlerdir. Ve o toplu sözleşme döneminin sonunu iple çekmeye başlayan işçiler maddi ve manevi zorluklarla geçen bu süreyi merkezi siyasi örgütlerinin öncülüğünde değerlendirmeyi gayet iyi bilecekler, günden güne pek bilinen deyimiyle, «kendi kendine sınıf» olmaktan çıkıp «kendi için sınıf» olmak yolunda önemli adımlar atacaklardır. Çünkü göreceklerdir ki tek bir fabrikada, tek bir iş yerinde o gün için yeterli «zam» almak meseleyi asla halletmemekte, zamlar artan hayat pahalılığı içinde kısa sürede etkisini kaybetmektedir. Göreceklerdir ki karşılarındaki patron tek bir patron olarak hareket etmemekte, bütün patronlarla birlikte örgütlü olarak davranmakta ve yabancı ortakları ile birlikte pahalılığın tezgâhlanmasında dayanışma ve iş birliği yapmaktadırlar. Göreceklerdir ki, pahalılıktan başlıyarak bütün kötülükleri tezgâhlıyan, emekçi kitlelerin üzerinde anti demokratik baskıyı sürdüren parababaları, bütün bunları, çoğu zaman kendileri doğrudan doğruya değil, örgütlü olarak ve bilhassa partileri eliyle siyasi iktidarı elde tutarak yapmak imkânını bulmaktadırlar.

İşçiler patronlar sınıfına ve onların uçakları sarı sendikacılara karşı verilecek mücadelede Partilerinin başta gelen dayanak noktalarından biri olan ilerici sendikalarda örgütlenmeyi, bu sendikalar vasıtasıyla ekonomik savaşlarını sürdürmeyi yeğ tutacaklardır.

Adana'da Teksif hızla geriliyor

Bilindiği gibi Çukurova'daki işçi hareketleri 1974. İlkbaharından sonra yeniden hızlanmıştır. İskenderun Demir - Çelik İşçilerinin İşveren-Sarı Sendika - Bölge Çalışma Müdürlüğü üçlüsüne karşı başlattıkları 16 Haziran protestosu ve günlerce süren direniş, Devlet güçlerince bastırılmış, fakat işçilerin haklı istekleri ve mücadeleleri sindirilememiş ve aynı isteklerle bu sefer Tarsus Çukurova Tekstil fabrikası işçileri: işveren - sarı sendika - bölge çalışma müdürlüğünü bir yürüyüşle protesto etmişti. Sarı Teksif sendikası bu fabrikada çalışan işçinin yarısından fazlasının kendisinden istifa etmiş olmasına rağmen; esas görevi olan: «İŞÇİYE RAĞMEN — İŞÇİ TÜCCARLIĞI»na devam etmiştir.

Ama Çukurova İşçisi: «Çeyrek yüzyıldır bu sarı sendikanın elinden bıktım» diyordu... İşçiler fabrikaların duvarlarına: «Şevket Yılmaz Çetesi Defol» diye yazılar yazıyorlardı. Olaylar bu sefer Adana'ya sıçradı: Adana Sümerbank işçileri: «Satılmış Teksif», «Nerede Adalet» gibi sloganlarla iş bırakarak Adana Adliyesi önünde gösteriler yaptılar. Bu sarı sendikayı lanetlediler. Kitle muhabiriyle konuşan Sümerbank İşçileri: «Teksif ve onun gibi sarı sendikaların işçi sınıfımıza hiçbir faydası olmadığını, Çukurova işçisi hergün biraz daha anlamaktadır. Teksif'in Çukurova'daki yöneticileri, işverenlerin işçiye zorla lanse ettiği, bilimden ve insanlıktan nasibini almamış, sendikacılığı meslek olarak gören, asalak yasamaya alışmış zavallılardır. Onları çöp sepetine Çukurova işçisi atacaktır. Genel merkez yöneticileri ise kodaman parababalarının: (Finans Kapitalin) İşçi Sınıfımız içindeki görevli ajanlarıdır. İpleri Sabancıların, Sapmazların, Narinlerin, Sabuncuların elindedir. Onlar İşçi sendikası falan değil, düpedüz sermayedarların kuklası sendikalardır.» «Bir Referandum olsa Başta Teksif olmak üzere tüm sarı sendikaları Çukurovadan kovarız» demişlerdir.

Geçtiğimiz hafta ise 670 işçinin çalıştığı Özbucak Fabrikasındaki, 551 İşçi Tekstil Sendikasına geçmişlerdir. Özbucak işçileri kalabalık bir kitle halinde yanlarına noteri de alarak 364 istifayı Tekstif Adana Şubesine teslim etmişler ve: Yeter İşçilere musallat olduğunuz» demişlerdir. Kitle muhabiriyle konuşan Özbucak İşçileri: «Özbucak İşçileri olarak demokratik bir hakkımız olan: «Sendika seçme özgürlüğümüzü kullandık. Bunu başta Sarı Teksif olmak üzere hiç bir güç engelleyemez. İşverenin sarı Teksif sendikasının tavsiyesine uyarak sendikal sebeple işlerine son verdiği 4 arkadaşımızı aramızda görmek istiyoruz. Bizim bu mücadelemiz bütün Çukurovaya yayılacaktır. Paktaş, Bossa, Akdeniz, Güney Sanayi'nde çalışan kardeşlerimiz de bizimle beraberdirler. Onlar da Sarı Teksifi kaderiyle başbaşa bırakacaklardır.» demişlerdir.

İzmir Ticaret Matbaası'nda 150 basın işçisi greve başladı

DİSK'e bağlı Basın-İş Sendikası İzmir Ticaret Matbaacılık işyerinde greve başlamıştır. İşverenin, Bölge Çalışma Müdürlüğü tarafından düzenlenen uzlaştırma toplantısına gelmemesi üzerine Basın-İş Sendikası grev kararı alarak uygulamaya geçmiştir. İşyerinde çalışan 150 işçinin tümü greve katılmıştır.

İşçiler, iki yıl için günlük ücretlere 27 lira zam talep ettiklerini, bu talebin Türkiye şartlarında yüksek olmadığını, bu bakımdan işveren uzlaşmaz tutumunu sürdürdükçe direnmelerinin devam edeceğini belirtmişlerdir.

İşyerinde ortalama ücret 54 lira olup, 64 işçi asgari ücretle çalışmaktadır.

Öte yandan Basın-İş Sendikasının Aydın'da Hür Aydın Gazetesi ve Aydığdu Matbaasında uyguladığı grev 110 günü, İstanbul'da Ofset Teneke Matbaasında sürdürdüğü grev 32 günü doldurmuştur.

İspanya işçi sınıfı faşizme karşı direniyor

Portekiz'de faşizmin yıkılmasından sonra İspanya'da da işçi sınıfının mücadelesi yeni boyutlar kazanmaktadır. 40 seneye yakın bir süredir, Franco faşizmi altında yaşıyan İspanya'da, geçen hafta geniş bir grev dalgası hızla ülkeye yayılmaya başlamıştır. Sendikaların bile yasak olduğu İspanya'da, işçiler kendi sendikalarını gizli olarak kurmakta ve direnişlerini bu gizli sendikalar vasıtasıyle örgütlemektedirler.

Ekim başında Vallopolio şehrinde 14 bin işçinin çalıştığı Renault fabrikasında işçilerle polis arasında meydana gelen çatışmada birçok işçi yaralanmış ve 30 işçi tutuklanmıştı. Bunun üzerine Renault işçilerini desteklemek üzere Bilbao ve Katalanya bölgelerinde birçok gösteri ve grevler yapılmış, İspanyol işçileri birlik ve beraberliklerini göstermişlerdir. Renault'daki grev de dört gün öncesine kadar sürdürülmüştür. Öte yandan Barcelona'da Olivetti fabrikasında 3 bin işçi greve gitmiş, Bilbao'daki General Electric fabrikasında greve giden 2200 işçi ise işten çıkarılmıştır.

İspanya'nın en büyük fabrikalarından olan Seat otomobil fabrikasındaki 4 bin işçi de geçen gün greve başlamıştır.

Saragosa'da 27 siyasi tutuklunun 21 Eylül'de başlattığı açlık grevi kısa zamanda başka hapishanelere de sıçramış, kendilerine yapılan baskıları protesto eden siyasi tutuklular direnişlerini 9 Ekime kadar başarıyla sürdürmüşlerdir. Emperyalist ülkelerin ve İspanyol finans oligarşisinin uşağı Franco faşizmi işçi sınıfının haklı mücadelesini bir kere daha baskı ve terörle durdurmayı deneyecektir; ama İspanya işçi sınıfının bu baskılara boyun eğmeden mücadelesini sürdüreceği ve bütün İspanyol halkıyla birlikte Franco faşizmini yıkıp devireceği günlerin belirtileri bu grevlerle daha da artmıştır.

Plâstik-İş fesih yoluyla DİSK'e katılacak

TÖB-DER salonunda Türk Plâstik-İş Sendikası fesif yoluyla LASTİK-İŞ'e katılma kararı aldı. Bu kararın alınmasına sebep olan olay şöyle: İşveren 42. madde gereğince 30 Ağustos günü işe davet ettiği işçilerin işbaşı yapmamasını bahane ederek 4 temsilci ve 5 sendika görevlisini işten atıyor. Bunun üzerine Türk Plastik-İş sendikası yöneticileri Lastik-İş'le ilişki kurup, fesih yoluyla Lastik-İş'e katılma kararını alıyorlar. Böylece toplu sözleşme yetkisini Lastik-iş almış oluyordu.

TÖB-DER'de yapılan toplantıda ise toplu sözleşme sonuçları üzerinde işçilerle sendika yöneticileri bir araya geldiler. Plastik-İş Genel Başkanı Feyzullah Özer'in açış konuşmasından sonra söz alan Lastik-İş Genel Sekreteri konuşmasında, «zincirin halkaları gibi kenetlenmesini bilmeliyiz» dedi.

Tüm Dokuma İş Genel Kurulu yapıldı

3 ay önce kurulmuş bulunmasına rağmen tekstil iş kolunda yoğun bir örgütlenmeye girişen Tüm Dokuma İş sendikasının 1. olağan genel kurulu 6 ekim pazar günü İstanbul Töb-Der salonunda üçyüzü aşkın tekstil ve dokuma işçisinin katılmasıyla yapılmıştır.

Kongrenin açış konuşmasını yapan genel başkan Hüseyin Yılmaz, sarı sendikalar'ın işverenler ve bölge çalışma müdürlükleri ile giriştikleri işbirliğiyle, işçileri işverene nasıl sattıklarını anlatmış ve Referandum hakkının işçi sınıfının kararlı mücadelesi ile mutlaka elde edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Kongrede bulunan işçiler, işçi sınıfımızın devrimci sendikalarda toplanarak sarı sendikaların sultasından kurtarılması için en acil sorun olan Referandum yasasının çıkarılması konusunda her türlü mücadeleye girmek için and içmişlerdir.

Sendikanın Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonuna katılması için yüze yakın üyenin imzaladığı önerge kongrede oybirliği ile kabul edilmiştir.

Kongre sonunda yapılan seçimlerde genel başkanlığa yine Hüseyin Yılmaz, genel sekreterliğe E. Nedim Gülkaç, başkan yardımcılıklarına Sadık Yurdakul, Aydoğan Gezer, genel saymanlığa ise Sefer Güvenç getirilmişlerdir.